

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.

Заснований у 2011 році. Виходить раз на два тижні.

Головний редактор В. Горовий *Редакційна колегія:* Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Громадська думка про правотворення

/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації/

№ 7 (43)
(квітень 2013 р.)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ	2
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....	4
Е. Войцеховская	4
Пенсионная реформа в Украине.....	4
Н. Іванова	7
Кримінальна відповідальність юридичних осіб. Проблеми та перспективи запровадження в Україні	7
О. Кривецький	11
Права жінок	11
Л. Присяжная.....	17
Реформування прокуратури України – вимога Ради Європи	17
С. Горова.....	21
Процес впровадження нового КПК очима експертів	21
СУДОВА ПРАКТИКА	29
Європейський суд з прав людини закликав Україну законодавчо врегулювати свободу мирних зібрань	29
А. Блажкевич.....	29
ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	32
О. Єфімов.....	32
Ризики використання приватного банківського рахунку підприємця	32
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *	39

КИЇВ 2013

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

15 квітня набрали чинності нові правила дорожнього руху

З 15 квітня українським водіям потрібно включати ближнє світло фар із заходом сонця, а також платити штраф за паркування на газонах. Окрім того, доведеться звикнути, що дорожні знаки мають пріоритет над розміткою.

Головні новації правил для автомобілістів напередодні їх введення в дію в інформаційно-аналітичному агентстві Главком обговорювали С. Будник, начальник Центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем при МВС і В. Караваєв, правозахисник, автор книги «100 аргументів проти штрафів ДАІ».

С. Будник, начальник Центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем при МВС

Зміни, які були прийняті і набирають чинності з понеділка, були підготовлені Департаментом Державтоінспекції, на виконання плану дій, затвердженого Указом Президента на 2012–2013 рр. стосовно наближення правил до міжнародних стандартів. Зокрема зміни стосуються дорожніх знаків і видимості їх для учасників дорожнього руху, розміщення на дорозі, застосування технічних заходів для регулювання дорожнього руху та дорожньої розмітки. Змінами внесено ряд нових термінів, а також уточнено ряд термінів, які діють.

Проектом також передбачено пріоритет дорожніх знаків над дорожньою розміткою. Це має позитивно вплинути на дорожній рух в Україні.

Окрім того з 15 квітня вступає в силу обов'язкове користування світла фар поза населеними пунктами в осінньо-весняний період, з 1 жовтня до 1 травня. Змінами чітко встановлені додаткові умови щодо проїзду повз транспортні засоби, що здійснюють перевезення дітей. По-перше, транспорт, який перевозить дітей, має зупинитись обов'язково з увімкненою аварійною сигналізацією, маячком оранжевого кольору, а водій, який наближається до місця стоянки такого автобуса, має знизити швидкість, або навіть зупинитись, аби забезпечити безпеку.

Стосовно видимості дорожніх знаків. У діючому стандарті було чітко визначено вимоги до дорожніх знаків, щодо видимості не менше 100 м, які розміщені над проїжджою частиною і не вище 6 м. Тепер ця норма закладена в правила дорожнього руху, для того, аби якомога краще поінформувати учасників дорожнього руху.

Крім того, новими правилами запроваджено 11 нових дорожніх знаків та п'ять табличок до них. Зокрема, важливими є знаки, що вказують про зміни в організації дорожнього руху. Тобто це будуть таблиці, на яких написано, що «увага, попереду встановлені нові дорожні знаки». На жаль, наші водії звикли до доріг, якими багато років їздили, і в разі зміни вони не звертають уваги на знаки. Тому трапляються дорожньо-транспортні пригоди і непорозуміння з працівниками ДАІ. Дорожні розмітки старі і нові викладені в зрозумілій редакції, аби водії не

плуталися в тому, що нове, що старе – водіям треба просто вивчити все в новій редакції.

Хочу сказати, що нами здійснювалася робота щодо роз'яснення нових правил. Крім того, центр безпеки дорожнього руху погодив близько 8 офіційних видань, які видали нові правила дорожнього руху. Ми закінчуємо підготовку змін до тематичних завдань при прийнятті іспитів у водіїв.

Наразі нових знаків на дорогах практично ніде немає. З 15 квітня ці знаки не з'являться. За той час, коли були прийняті зміни, встановити їх неможливо. Процес буде здійснюватись під час реконструкції та ремонту доріг і вулиць. Крім того, ми проводимо весняно-літній і зимово-осінній огляд доріг, за підсумками якого внесуться відповідні пропозиції власникам доріг. І далі вони мають взяти за основу ці приписи та реалізувати їх.

Звичайно, поки немає знаків на дорозі, то і виконання їх ніхто вимагати не буде. Ніяких додаткових штрафів не передбачено.

Відповідно до доручень Кабінету Міністрів, МВС підготувало пропозиції щодо збільшення відповідальності за окремі правопорушення, які стосуються надання пріоритету для руху транспорту, що здійснює екстрені виклики, встановлені вимоги щодо надання інвалідам. Крім того, передбачено нові правила щодо розміщення реклами, зокрема мають заборонити розміщення над дорожніми знаками будь яку рекламу, і розміщення її на дорогах державного значення за населеними пунктами. Крім того, планується розглянути користування пасками безпеки і світловими приладами. А також запроваджений законопроект, який говорить про правила фіксації дорожнього руху.

В. Каравасєв, правозахисник, автор книги «100 аргументів проти штрафів ДАІ»

У цілому, всі ті зміни, які внесені в правила дорожнього руху, вони абсолютно нормальні. Більшість пунктів відповідають вимогам міжнародної конвенції дорожнього руху. Два моменти, на яких я хотів би зосередитись: заборонена стояка на газонах, зупинятись можна, але не стояти. Але тут поки що логіки немає. У правилах дорожнього руху визначено чітко, що таке газон. Якщо коротко, то там, де є трава – це газон, там, де немає трави – там немає газону.

Ще один момент: серед тих нових знаків, які з'явилися, є один дуже важливий. Це знак швидкості руху, який означає початок щільної забудови. Справа в тому, що коли ви рухаєтесь по трасі і бачите назву населеного пункту на синьому фоні, то всі водії знають, що швидкість не знижується. Але, віднині, якщо за таким знаком стоїть знак, що позначає щільну забудову, то водій має скидати швидкість до 60 км/год. Насправді, це дуже корисні знаки, вони не змушують водія весь населений пункт переїжджати зі швидкістю 60 км/год, а дають можливість знизити швидкість саме перед щільною забудовою, а потім знову продовжити рух. Реально таких знаків має бути в Україні не менш 100 тис.

Єдина норма, яка ще не реалізована, це та, що водій не має нести відповідальність, якщо порушення відбулося внаслідок того, що дорожні знаки чи

розмітка не відповідають вимогам національних стандартів (Главком (<http://glavcom.ua/articles/10989.html>)). – 2013. – 13.04).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Е. Войцеховская, мл. науч. сотр. НЮБ НБУВ

Пенсионная реформа в Украине

В Украине с октября 2011 г. начала действовать Пенсионная реформа (ПР), в рациональности которой людей убеждают чиновники и против которой так агрессивно выступают сами люди. Основными пунктами данной реформы служит увеличение пенсионного возраста для женщин с 55 до 60 лет, а мужчин до 62. Правда, такой переход происходит постепенно и должен закончиться к 2020 г. Основной предпосылкой для данной реформы является то, что работающее население не способно обеспечить пенсионеров пенсиями, несмотря на то, что бюджетные предприятия отчисляют каждый месяц в ПФ 36,3 % с каждой начисленной зарплаты, а трудящиеся – еще по 3,6 %. Работодатели воспринимают данную «статью расходов» неоправданно завышенной, утверждая, что именно это препятствует повышению уровня заработной платы и выхода экономики из тени. В качестве примера можно сравнить размер пенсионных взносов в Украине – 33 %, по отношению к 16 % – в Польше, 19,5 % – в Чешской Республике или 8,75 % – в Хорватии. Украинские же работники прекрасно осознают, что, несмотря на значительные пенсионные отчисления и, соответственно, низкий уровень заработной платы, пенсию они будут получать всё равно мизерную.

Об эффективности пенсионной реформы говорят в правительстве и ПФ, объясняя это необходимым шагом для сбалансирования бюджета ПФ и сокращение его дефицита, а также установления адекватных условий пенсионного обеспечения для разных категорий граждан. Бывший министр социальной политики и главный автор пенсионной реформы С. Тигипко прогнозировал, что с введением данной реформы улучшится ситуация с дефицитом бюджета и страны в целом. По его словам, в 2009 г. дефицит бюджета ПФ составлял 30 млрд грн, 2010 г. – 34 млрд грн. «...На 2011 г. мы планируем дефицит (бюджета ПФ) – 17,8 млрд грн, а уже на 2012 г., по нашим подсчетам, пока это не утвержденный бюджет, а расчеты Минсоцполитики... мы будем иметь дефицит (бюджета) Пенсионного фонда 2 млрд 200 млн грн», – подчеркнул С. Тигипко. Однако данным прогнозам не суждено было сбыться. Как заявила министр социальной политики Украины Н. Королевская, согласно принятому бюджету на 2013 г. доходы ПФУ определены в сумме 230,3 млрд грн, расходы – в сумме

252,1 млрд грн. Дефицит бюджета ПФУ предусмотрен в размере 21,8 млрд грн, что на 5,4 млрд грн или 24,8 % меньше, чем фактический дефицит в 2012 г.

Вопреки ожиданиям, бюджетные дотации в 2013 г. возрастут на 18,7 млрд грн – до 83,2 млрд грн. Оппозиция заявляет, что дефицит ПФ окажется на 42 % больше, чем прошлогодний. Целью увеличения суммы дотаций, объясняют в правительстве, является стабилизация и последующий рост пенсионных выплат. В официальном сообщении ПФ Украины, опубликованном на сайте ведомства, указывается, что с 1 января 2013 г. размер минимальной пенсии в Украине составил 894 грн, а минимальной зарплаты – 1147 грн. Также прогнозируется к 1 декабря 2013 г. увеличить размер минимальной пенсии до 949 грн, минимальной зарплаты – до 1218 грн, т. е. в течение года рост составит 55 грн и 71 грн соответственно. А теперь следует проанализировать рост цен на продукты, коммунальные услуги, лекарства и т. д. Цены растут если и не по понедельно, то уж ежемесячно точно, и такого рода повышения вряд ли смогу компенсировать затраты людей и являются просто отчетом на бумаге «о проделанной работе».

Следующим важным моментом в пенсионном реформировании является внедрение накопительной системы. Однако реализация этого пункта станет возможной только при условии бездефицитного бюджета ПФ. По словам экс-главы Пенсионного фонда Б. Зайчука, это может произойти к 2014 г.

Однако есть несколько вопросов к инициаторам этой идеи. Во-первых, как убедить людей откладывать себе пенсию, например, за 20–25 лет до неё. Слишком уж наглядным был пример, когда ещё в Советском Союзе родители делали вклады для детей чтобы те, достигнув 18-летия, могли использовать их для реализации своих идей. В результате, никто ничего не получил, и та программа по выдаче «заветной 1000 грн» (а у людей лежало не по одной тысячи, и на то время это были огромные суммы) на сегодня является актуальной только перед очередными выборами.

Положительно оценивает идею накопительной системы юрист АО «АФ “АКТИО”» И. Ромащенко, считая, что она приблизит нашу пенсионную систему к европейским стандартам, при которых пенсии выплачиваются не за счет нагромождения единого социального взноса и его перераспределения между получателями, когда фактически плательщики содержат пенсионеров, а за счет денежных средств непосредственно получателей пенсии. «На каждого получателя пенсии открывается личный пенсионный счет, куда регулярно перечисляется процент от доходов (на дату введения системы накопительного пенсионного обеспечения в Украине такой процент будет составлять 2 % с ежегодным повышением на 1 % – пока не достигнет 7 %), и когда получатель достигает пенсионного возраста, его личный пенсионный счет служит источником выплаты пенсии», – объясняет специалист. Всё замечательно, однако, учитывая что на сегодня до 60 лет доживает, прямо скажем, не каждый, и поэтому не ясно: куда, в результате смерти, пойдут те сбережения, которые отчислялись у человека в течение 10–20 лет, например. Второе – каким образом следует использовать эти

вклады для того, чтобы они не обесценились за столь долгий период времени. Представители фондового рынка говорят о том, что вкладывать эти миллиардные средства пока попросту некуда. Во-первых, потому что их нужно вкладывать на десятилетия. Во-вторых, потому что инвестирование пенсионных средств связано со многими ограничениями. А в-третьих, потому что инвестиции должны обеспечить если не прирост сбережений для граждан, то хотя бы доход, который позволит покрыть уровень инфляции и оплату услуг по управлению активами. Если средние темпы инфляции в Украине будут составлять хотя бы 5 % в год, то доходность инвестиций должна быть не ниже 7–8 %. Так считает Э. Либанова, директор Института демографии и социальных исследований НАН Украины. По её словам, в нашей стране сейчас просто нет активов, способных «проглотить» эти суммы. Возможное инвестирование в долгосрочные ОВГЗ, по сути, сохраняет все те же государственные обязательства по финансированию пенсий. (<http://forbes.ua/opinions/1341791-pochemu-ekonomika-ne-chuvstvuet-effekta-ot-pensionnoj-reformy>).

Одним из наиболее сложных вопросов является стоимость перехода к накопительной системе, потому как возникает необходимость компенсации нынешним пенсионерам средств, предусмотренных для зачисления в накопительную систему.

Для сравнения можно обратиться к зарубежному опыту. Так, например, в Германии средняя пенсия составляет 1200 дол. США, при продолжительности жизни по различным статистическим показателям 2010–2011 гг. – более 79 лет. Если немец за всю жизнь не наработает даже одного дня трудового стажа, ему все равно гарантирована пенсия в минимум 350 евро, но при этом такому пенсионеру еще и оплачивается жилье (56 кв. м – норма площади на одного человека) и коммунальные услуги.

Во Франции при средней продолжительности жизни 80 лет средняя пенсия около 800 дол. Великобритания – средняя пенсия 700 дол. при средней продолжительности жизни 79 лет. Италия – 900 дол. средняя пенсия и продолжительность жизни 80 лет. На этом фоне Украина, при средней продолжительности по разным показателям от 60 до 74 лет и средним показателем пенсии 1471 грн (с 2010 г. средний уровень пенсии увеличился на 42 %. В 2010 г. он составлял 1033 грн). выглядит не очень перспективно... Поэтому украинские пенсионеры не уходят с работы после достижения пенсионного возраста зачастую не из патриотических соображений и любви к собственному делу, а от невозможности прожить на такую сумму.

Обсуждение пенсионных новшеств в Интернете просто зашкаливает по количеству негативных эмоций. Люди едины во мнении, что увеличение пенсионного возраста приведет только к тому, что пенсионеры будут умирать на рабочем месте, и таким образом необходимость тратиться на выплаты отпадет сама собой. А также из-за работающих пенсионеров не видится возможности для трудоустройства молодежи, и это тоже очень большая проблема.

Реформирование пенсионной сферы просто необходимо, даже только потому, что минимальная пенсия на сегодняшний день составляет 894 грн – а это «капля в море»! Однако внедрение реформы – это достаточно сложный и долгосрочный вопрос, решение которого во многом зависит от уровня экономического развития Украины, реформ налоговой политики и т. п. Эта реформа должна стать составляющей действенного комплекса мер государственного уровня и масштаба, целью которых будет увеличение продолжительности, уровня и качества жизни, развитие экономики с созданием рабочих мест, а не локально устранять образовавшуюся дыру в пенсионном бюджете и бюджете страны.

Н. Іванова, завідділу НЮБ НБУВ

Кримінальна відповідальність юридичних осіб. Проблеми та перспективи запровадження в Україні

Кількість злочинів, в інтересах або з використанням юридичних осіб в Україні, має тенденцію до зростання, що безпосередньо пов'язане із стрімким розвитком сфери економічних відносин. Корпоративна злочинна діяльність у країнах з ринковою економікою явище поширене, оскільки приватні фінанси завжди є предметом капіталовкладення і об'єктом управління з метою отримання подальшого прибутку, а відповідно, часто і спекуляції. Очевидним є і те, що це явище є благодатним ґрунтом для розвитку корупції.

Встановлення кримінальної відповідальності організацій має місце у світовій практиці і застосовується в ряді країн Європи і США, не зважаючи на те що певна частина європейських держав все ж таки не визнає такої відповідальності. У застосуванні ж даного інституту існують відмінності, як в системі санкцій, так і в експертних оцінках ефективності подібних норм. Та все ж, впровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб у законодавство триває у ряді країн, що цілком відповідає реаліям сучасного розвитку економічних відносин, особливо на пострадянському просторі. У даний час запровадження кримінальної відповідальності для юридичних осіб активно обговорюється в РФ. Російський учений-правознавець, доктор юридичних наук, професор А. Наумов відзначає, що юридичні особи повинні бути офіційно визнані суб'єктом відповідальності за здійснення низки економічних, екологічних злочинів і злочинів проти миру та безпеки людства.

Слідчий комітет Росії запропонував законопроект, яким пропонується запровадити кримінальну відповідальність юридичних осіб за діяння, передбачені міжнародними конвенціями, до яких приєдналася Росія. «Це фінансування тероризму і екстремізму, легалізація злочинних доходів, злочинів проти миру і безпеки та екології. Крім того, це повинні бути незаконний обіг зброї і наркотичних засобів, злочини корупційної спрямованості, торгівля людьми,

органами і тканинами людини, організація незаконної міграції», – зазначив голова СК А. Бастрикін. За його словами, вирішення проблеми репатріації капіталу, незаконно виведеного за кордон, неможливе без запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб. Також А. Бастрикін акцентував увагу на проблемі із судами зарубіжних країн. Вона полягає в тому, що коли йдеться про вивезені з РФ злочинні капітали, російська сторона не може надати судові рішення, що встановлює винність фірми в цих злочинах, а зарубіжні суди в цьому випадку відмовляють у поверненні викраденого майна його законному власнику або в його вилученні на користь Росії.

В Україні це питання знайшло своє відображення у внесеному до парламенту Кабінетом Міністрів законопроекті № 2032. Документом пропонується доповнити Загальну частину Кримінального кодексу розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру стосовно юридичних осіб».

Законопроектом передбачається застосування до юридичних осіб таких заходів кримінально-правового характеру як штраф, заборона займатися певним видом діяльності, конфіскація майна і ліквідація юридичної особи. Підставою для вживання таких заходів є здійснення самостійно або в співучасті злочину від імені і на користь юридичної особи її керівником, засновником, учасником або іншою уповноваженою особою, а так само використання такими особами в будь-який спосіб юридичної особи з метою здійснення, приховання злочину або його наслідків.

Проте у висновку до проекту закону зазначено, що положення документа суперечать основним засадам кримінального права України, зокрема, принципу особистої відповідальності та принципу винної відповідальності особи. Наголошується на тому, що «принцип особистої відповідальності особи полягає у тому, що кримінальній відповідальності і покаранню за злочин підлягає лише та особа, яка скоїла цей злочин. Цей принцип закріплений у ч. 1 ст. 2 КК та у ч. 2 ст. 61 Конституції України. Відповідно до принципу винної відповідальності особа може бути піддана покаранню лише тоді, коли її вину буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Цей принцип як частина презумпції невинуватості особи закріплений у ч. 2 ст. 2 КК та ч. 1 ст. 63 Конституції України. Всупереч цим принципам і названим положенням КК та Конституції України законопроектом пропонується застосовувати до юридичної особи “заходи кримінально-правового характеру” (фактично – кримінальне покарання) за вчинення певного діяння не нею, а іншою, фізичною особою, і взагалі не вимагається наявності й тим більш доведення вини юридичної особи у вчиненні того чи іншого протиправного діяння».

Дійсно, на думку багатьох учених, говорити про поняття відповідальності юридичних осіб неможливо, оскільки у вітчизняному кримінальному праві не існує визначення провини юридичних осіб, а отже її немає як такої. Злочин же – це передбачене кримінальним законом суспільно-небезпечне винне каране діяння (дія чи бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (ч. 1

ст. 11 Кримінального кодексу України), яким, у свою чергу, є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність.

У матеріалі «Стабільність як умова ефективності законодавства України про кримінальну відповідальність», опублікованому в «Голосі України» № 66 (5566) професори Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» В. Тацій, В. Борисов та В. Тютюгін наголошують на тому, що всі інститути як Загальної, так і Особливої частин чинного КК побудовані так, що вони стосуються кримінальної відповідальності виключно фізичних осіб. Отже, на думку фахівців, пропоноване законопроектом № 2032 включення до Загальної частини КК додаткового розділу і тим самим по суті запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб а priori не може бути схваленим, оскільки введенням одного додаткового розділу не можна змінити концептуальну ідею про кримінальну відповідальність виключно фізичних осіб, що пронизує увесь зміст і текст чинного КК. Науковці наполягають на тому, що запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні можливе лише після схвалення на доктринальному (науковому) рівні Концепції впровадження інституту кримінального проступку в систему українського законодавства, вироблення механізмів її впровадження до всіх інститутів кримінального права, розроблення теоретичної моделі нового КК України, побудованого на концепції визнання суб'єктами, що підлягають кримінальній відповідальності, і фізичних, і юридичних осіб.

Відповідаючи на подібні зауваження перший заступник міністра юстиції І. Ємельянова зазначила, що «ми в проекті не згадували, що юридична особа є суб'єктом злочину. Враховуючи це, у нас немає суперечностей ні з Конституцією, ні з ідеологією формування Кримінального кодексу в цілому». На питання членів Комітету ВР з питань правової політики про те, хто ж нестиме відповідальність, І. Ємельянова відповіла: «За конкретний склад злочину – конкретний посадовець. Юридична особа нестиме відповідальність за наслідки здійснення злочину цією фізичною особою. Маються на увазі фінансові санкції».

Доцент кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, капітан міліції В. Шаблистий у своїй доповіді для Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб» зазначає, що положення законопроекту № 2032 не погоджені, зокрема з ч. 1 ст. 11 КК України, у якій зазначено, що злочин може вчинити лише суб'єкт злочину, свідчать «про бажання повернути не кращі надбання Середньовіччя – кругова порука, коли за вбивство дружинника відповідали цілі поселення, на території яких знаходило його тіло. Більш того, у Проекті нічого не вказано про його погодження із Законом України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»,

адже як бути із рядовими співробітниками установи, керівник якої вчинив злочин, за який суд виносить рішення про його ліквідацію».

Прихильники запровадження даного інституту як такого вважають, що не зовсім зрозуміло, чому законодавець визначив, що заходи кримінально-правового характеру можуть бути застосовані судом лише фактично до приватних підприємств, установ чи організацій, у той час як юридичні особи публічного права, які повністю утримуються за рахунок державного чи місцевих бюджетів, а також міжнародні організації під цей вид відповідальності не потрапляють.

Л. Шеховцова, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету відзначає такі переваги встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб, як збільшення при кримінальному переслідуванні процесуальних гарантій, яких не дає цивільна відповідальність; можливість накладати на юридичні особи штраф, який буде значно перевищувати максимальний розмір штрафу для фізичної особи; набуття членства у Європейському Союзі, також передбачає введення кримінальної (або квазікримінальної) відповідальності юридичних осіб, як це зробила значна кількість європейських держав.

Окремі науковці стверджують, що, якщо Україна сьогодні є членом як ООН, так і Ради Європи, а також вживає заходи щодо набуття членства в Європейському Союзі, цілком виправданим при виборі виду відповідальності для юридичної особи було б дотримуватися, перш за все, встановлених цими організаціями для своїх членів «правил гри», і, зокрема встановити кримінальну відповідальність юридичних осіб. Схожої думки дотримується і частина блогерів, вважаючи, що безпосередньо наявність правових норм щодо відповідальності юридичної особи матиме стримувальний, попереджувальний ефект, змушуватиме юридичні особи більш зважено ставитися до дотримання вимог законодавства.

У контексті розгляду цього питання 5 березня 2013 р. у Міністерстві юстиції відбувся круглий стіл за участі європейських і міжнародних експертів, представників наукових кіл, громадських організацій та державних органів, на якому представниками Мін'юсту було презентовано розроблений проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження заходів кримінально-правового характеру стосовно юридичних осіб» № 2032 від 17 січня 2013 р. Учасники круглого столу під час обговорення проекту закону внесли ряд зауважень і пропозицій стосовно впровадження норм притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності.

Після розгляду законопроекту Комітетом із питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, Комітетом із питань правової політики та ін. також було запропоновано ввести правові механізми запобігання накладенням стягнень на юридичних осіб без належних підстав. З урахуванням цього та інших змін проект закону чекає доопрацювання до другого читання.

Таким чином, дискусія щодо запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні триває і, безперечно, потребує повного і всебічного

вивчення означеної проблеми та зваженого ставлення до кожного слова, написаного в майбутньому законодавцем. На сучасному етапі розвитку нашого суспільства й держави сумнівів у тому, що злочинність в економічній сфері представляє реальну загрозу безпеці держави, а також інтересам сумлінних учасників економічних відносин немає. Проте не варто забувати й про те, що постійно актуальним питанням у нашій країні залишається не проблема відсутності заходів кримінального впливу, а неефективне використання вже наявних механізмів (Підготовлено за матеріалами : Шаблистий В. В. Конституційно-безопасное измерение внедрения правовых институтов уголовного проступка и уголовной ответственности юридических лиц в Украине / В. В. Шаблистий // Библиотека криминалиста. Научный журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 276-281; Борисов В. І. Проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку / В. І. Борисов // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 9. – С. 104-107; Тацій В. Стабільність як умова ефективності законодавства України про кримінальну відповідальність / Тацій В., Борисов В., Тютюгін В. // Голос України. – 2013. – №66 (5566). – (<http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=286542>); Шеховцова Л.І. Про доцільність встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб (досвід іноземних держав) / Інтернет-конференція по уголовной юстиции (2010) // <http://jurlugansk.usoz.org/publ/9-1-0-20>; Трипольская М. И. Проблемные вопросы и перспективы введения уголовной ответственности юридических лиц в уголовное законодательство России и Украины // www.law.edu.ru; Закон і бізнес (http://zib.com.ua/ru/15375-nardepi_vernuli_v_kabmin_proekt_ob_ugolovnoy_otvetstvennosti.html).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ

Права жінок

В Україні, як і в багатьох пострадянських країнах, діє одне з найбільш ліберальних законодавств, що гарантує жінкам під час «декретної» відпустки збереження робочого місця. Попри це українки продовжують скаржитися на нехтування роботодавцем їхніх прав та трудову дискримінацію щодо вагітних і мам малолітніх дітей. Але чому так відбувається? Адже існує ряд законодавчих норм, що захищають жінок від трудової дискримінації. Так, Конституція України гарантує рівні права і свободи як жінкам, так і чоловікам, а у ст. 43 Основного закону йдеться про те, що кожен має право на працю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Кодекс законів про працю України містить окремий розділ із захисту трудових прав жінок «Праця жінок», що включає статті про безпеку праці і список робіт, заборонених для жінок як небезпечні для їхнього здоров'я і життя (ст. 174), пільги, надані вагітним і мамам

малолітніх дітей (ст. 176–186). Окремою правовою нормою передбачено скорочений робочий день для визначених категорій жінок (вагітні, жінки з дітьми у віці до 14 років або з дітьми-інвалідами у віці до 16 років, включаючи дітей, над якими вони здійснюють опіку, а також жінки, що доглядають за хворими членами родини – ст. 56) на їхнє прохання тощо. Крім того, існує Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ст. 17 якого викладено таким чином: «Жінкам і чоловікам забезпечуються рівні права та можливості у працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці».

Враховуючи зазначені норми, роботодавець зобов'язаний створювати умови праці, що давали б жінкам і чоловікам змогу здійснювати трудову діяльність на рівній основі, забезпечувати їм можливість суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками, здійснювати рівну оплату праці за однакової кваліфікації й однакових умов праці, а також він має вживати заходи щодо унеможливлення випадків сексуальних домагань на роботі. Разом з тим роботодавцям заборонено в оголошеннях (рекламі) про вакансії пропонувати роботу лише жінкам або лише чоловікам, за винятком специфічної роботи, що може виконуватися виключно особами певної статі, висувати різні вимоги, надаючи перевагу одній із статей, вимагати від осіб, які влаштовуються на роботу, відомості про їхнє особисте життя, плани щодо народження дітей.

Та незважаючи на декларовані гарантії держави щодо пріоритетності розвитку сім'ї, важливості материнства та дитинства, які закріплено у нормативних актах, соціального та правового захисту вагітних жінок усе ж таки сьогодні величезна кількість вагітних жінок і жінок-матерів в Україні раз у раз стикається з недотриманням роботодавцями їхніх трудових прав. Часто-густо заперечується той факт, що дискримінація жінок на ринку праці є проблемою в Україні. Насправді ж дискримінація за статевою ознакою є характерною як для державного, так і приватного секторів економіки. І це зовсім не означає, що немає відповідних робочих місць або що жінки просто не хочуть працювати. Навпаки, сучасні українки прагнуть реалізувати себе в суспільстві. До того ж результати опитування, проведеного міжнародним кадровим порталом, демонструють, що українки не дуже-то любляють засиджуватися в декретних відпустках. Так, у 40 % випадків жінка виходить на роботу ще до того, як дитині виповниться рік. Ще в 45 % випадків мами починають працювати до виповнення їхнім малюкам трирічного віку. Щоправда, багатьох з них спонукає до цього не лише побоювання втратити своє робоче місце, а й потреба заробляти гроші на життя або бажання робити кар'єру та розвиватися як фахівець.

Але більшість керівників розглядають жінок, які до них звертаються з приводу роботи, через призму традиційно жіночих сімейних обов'язків. Із таким явищем стикається більша частина молодих українок, які бажають працевлаштуватися. Серед них трапляються й ті, хто, після виходу з декретної відпустки не змогли повернутися на попереднє місце роботи, оскільки вже не

було куди повертатися. «Адже, як правило, за найбільш лояльного ставлення до майбутньої мами гарантовано і без пошуку заміни роботодавця зберігає робоче місце від шести місяців до року (залежить від посади). Якщо запланований строк відпустки більший – на “декретне” місце підшукують нову людину. Тому навіть за умов, коли жінці законно оформлюють декретну відпустку, повернення на попередню посаду часто гарантувати не можуть», – стверджує юрист міжнародного кадрового порталу Headhunter Україна Г. Воєводіна. Яскравим тому підтвердженням став випадок, що трапився із працівницею однієї з київських юридичних фірм І. Сергієнко, яку після повернення з декрету керівництво примушувало добровільно звільнитися. «Мене та мою колегу, яка сама виховує дитину, зачинили в кабінеті й запропонували написати заяву про звільнення за власним бажанням, – розповідає Ірина. – У нас не було ніякого іншого виходу, як викликати міліцію, а згодом подати позов до суду, аби захистити свої права. І хоча врешті-решт нас таки поновили на посаді, але все це нам коштувало чималих моральних і матеріальних збитків». І це в юридичній компанії, де, як ніхто, обізнані й керуються щодня чинним законодавством, захищаючи права людини. Тоді що вже можна казати про інші заклади, у яких просто ігноруються усілякі законодавчі акти і часто-густо панує повний безлад.

Однак треба визнати, що таких сміливих жінок, які відважуються захищати свої права, не так уже й багато в Україні. За словами юриста Міжнародного жіночого центру «Ла Страда Україна» М. Легенької, українки, розуміючи, що зазнали дискримінації, і зневірившись в органах судової влади, побоюються до них звертатися за відновленням справедливості. Особливо це стосується вагітних та матерів, які мають маленьких дітей. Таким чином, породжується безкарність роботодавців. І все це часом спонукає жінок, доведених до відчаю, удаватися до абортів, кількість яких у нашій країні кожного року зростає.

Аби запобігти цьому явищу деякі народні депутати знову намагаються ініціювати прийняття Закону України «Про заборону абортів». Зокрема, нардеп О. Сич, партія «Свобода», вважає, що на державному рівні слід заборонити штучне переривання вагітності, за пропаганду абортів накладати великий штраф, а жінок, які вдалися до абортів, позбавляти волі.

Іншої думки дотримується В. Камінський, член-кореспондент Національної академії медичних наук України з акушерства та гінекології, заслужений лікар України, директор Київського міського центру репродуктивної та перинатальної медицини. «Я категорично проти абортів, і я категорично проти їхньої заборони. Ми не повинні залякувати і забороняти. Аборт – це, безумовно, погано. Але світовий досвід довів, що заборонами проблему не вирішити. Табу на аборти тільки збільшить смертність і кількість кримінальних абортів». І дійсно, тут потрібно не забороняти, а спільно працювати на запобігання, об'єднувати зусилля держави, підтримувати багатодітні сім'ї, народжуваність тощо. Проте держава свою демографічну кризу намагається вирішити за рахунок обмеження прав жінок, замість того, аби їх соціально захистити як громадян України.

Народний депутат від Партії регіонів, голова парламентського Комітету з питань охорони здоров'я Т. Бахтєєва: «Питання поліпшення демографічної ситуації в країні повинно вирішуватися не стільки шляхом встановлення додаткових заборон у сфері штучного переривання вагітності (вирішення цього питання лежить у морально-етичній площині, а не в сфері законодавчого регулювання), скільки шляхом системних соціально-економічних перетворень, спрямованих на поліпшення життя населення України, зокрема жінок».

Погоджується з нею й експерт гендерного інформаційно-аналітичного центру «Крона» М. Дмитрієва: «Держава, яка має за Конституцією і за законом забезпечувати рівні права і обов'язки для всіх її громадян (незалежно від форми їх статевого органів), повинна нести відповідальність за добробут громадян, а не перекладати відповідальність за відтворення населення на жінок, прикриваючись чином Березині».

У житті майже кожної жінки настає момент, коли вона готується стати матір'ю. Тому рано чи пізно їй доводиться замислюватися над тим, як же зберегти баланс між професійною діяльністю і вихованням дитини. Адже, за статистикою, 29 % українок народжують дітей у 25–29 років, після здобуття вищої освіти і зарекомендувавши себе як фахівці на роботі. І лише 5 % жінок стають матерями після 35-ти років, на піку свого кар'єрного зростання. З чим це пов'язано?

Н. Яковенко, киянка: «Соціальний статус матері передбачає не тільки духовне виховання, але й матеріальне забезпечення своєї дитини. Жінка за своєю природою завжди прагне мати власну дитину, але сьогодні внаслідок певних причин і обставин не кожна з українських жінок здатна соціально захистити свою дитину і наважитися зробити цей відповідальний крок. Більшість жінок не бажають приректи свою дитину на злиденне життя, тому і стоять перед дилемою: дитина або професійна діяльність? На жаль, дедалі частіше аборт стає панацеєю від безробіття...»

Але ж які є законодавчі гарантії для жінок щодо збереження робочого місця, і чи їм вдається в дійсності ними скористатися?

Як відомо, Законом України «Про зайнятість населення» передбачено надання державою додаткових гарантій щодо працевлаштування громадянам, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці, зокрема вагітним жінкам, а також жінкам, які мають дітей віком до трьох років, самотні матері, які виховують дітей до 14-ти років або дітей-інвалідів. Для їх працевлаштування місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад за поданням центрів зайнятості бронюють на підприємствах, в установах, організаціях (з чисельністю працівників понад 20 осіб) до 5 % загальної кількості робочих місць, у тому числі з гнучкими формами зайнятості. У разі відмови у прийомі на роботу зазначеної категорії жінок у межах встановленої броні державна служба зайнятості стягує з роботодавця штраф у розмірі 50-ти неоподатковуваних мінімальних доходів громадян. Тому якщо, приміром, вагітній жінці або

матері одnorічної дитини відмовляють у працевлаштуванні, власник або уповноважений ним орган зобов'язаний у письмовій формі повідомити їй причини такого рішення. Крім того, ч. 1 ст. 184 Кодексу законів про працю України забороняє відмовляти жінкам у прийнятті на роботу з мотивів, пов'язаних з вагітністю або наявністю дітей віком до трьох років. Оскільки такі дії можуть розцінюватися як завуальована дискримінація осіб за статевою ознакою, віком. «Проте ситуація з порушенням роботодавцем прав вагітних жінок, тих, які виховують маленьких дітей, не радує, – зазначає голова Судової асоціації України «Фонд сприяння правосуддю» К. Тарасова. – Та останнім часом кількість судових рішень у трудових спорах, винесених на користь позивачів, які бажають поновитися на посаді, збільшується. Тому жінкам, які збираються в декретну відпустку, потрібно добре знати свої права, аби зуміти захистити себе і свою дитину від можливої протидії з боку роботодавця».

На жаль, однією з основних бід більшості українських жінок є та, що вони не знають своїх прав, які їм належать за законом. Пересічні українці звикли сприймати закон тільки як якусь заборону на будь-що, інструкцію, як треба діяти і як не можна. Цією необізнаністю користуються кмітливі роботодавці, які, розуміючи, що за відмову в прийнятті на роботу жінці, яка очікує дитину, або необгрунтоване звільнення вагітної жінки настає кримінальна відповідальність, «примудряються» вказувати, пояснювати свої дії, будь-яку іншу причину відмови від робітниці. Наприклад, невиконання функціональних обов'язків, прогул, явка на роботу в стані алкогольного або токсичного сп'яніння, вчинення крадіжки можуть послужити підставою для звільнення вагітної жінки. Але й у цьому випадку це рішення можна оскаржити у суді, заявивши, що ця неправомірна дія завдає непоправної шкоди її здоров'ю і здоров'ю майбутньої дитини. У таких випадках суд завжди стає на бік потерпілої сторони. Це чудово розуміють роботодавці, особливо приватні підприємці, які не бажають виплачувати чималі компенсації за незаконне звільнення своїх підлеглих, тому намагаються знайти компромісний варіант. Щоправда, не обходиться і без неприємних винятків, коли на шостому місяці вагітності жінку без вихідної допомоги «виставляють на вулицю». Причина проста – відсутність офіційного працевлаштування або наявність підписаного нею контракту, у якому значиться пункт про заборону вагітності. У такому разі потрібно звертатися не тільки до суду, а й до Центру зайнятості, а також до соцзабезу за місцем проживання, щоб отримати грошові виплати.

«На державну допомогу можуть розраховувати не тільки працюючі жінки, студентки й підприємці, а й безробітні. Різниця тільки в сумі таких виплат, – пояснює начальник відділу грошових виплат і компенсацій Управління праці та соціального захисту населення Т. Ігнатенко. – Допомога на випадок вагітності й пологів працюючим жінкам призначається у розмірі 100 % середньомісячного заробітку, незалежно від їхнього безперервного трудового стажу, а от непрацюючі, які не перебувають на обліку в Центрі зайнятості (ЦЗ), можуть розраховувати тільки на 25 % прожиткового мінімуму для працездатної особи в розрахунку на

місяць. Ті з них, хто зареєструвався у ЦЗ, мають можливість отримувати 100 % мінімального розміру допомоги на випадок безробіття. Ці гроші не оподатковуються, з них не знімається єдиний соціальний внесок. Усю суму жінці виплачують авансом протягом 10 днів після того, як вона отримає лікарняний». На її думку, це – дуже відчутна фінансова допомога. Важливим тут є те, що у разі, якщо жінка отримує її від роботодавця, йому всю суму компенсує Фонд соціального страхування, як у випадку тимчасової непрацездатності, і він нічого не втрачає. «Коли ж жінка погоджується на зарплату в “конверті”, гарантовано вона зможе отримати значно меншу суму, ніж та, на яку фактично заслуговує, саме в той найвідповідальніший момент життя, коли гроші зайвими не бувають. Тому їй варто заздалегідь подбати про своє легальне працевлаштування», – вважає Т. Ігнатенко.

Як бачимо, держава незважаючи на кризу і нестачу бюджетних коштів виплачує вагітним жінкам, породіллям і матерям дітей до чотирьох років і дітей-інвалідів певні грошові допомоги, а також залишає за ними право на збереження робочого місця на час відпустки по догляду за дитиною. Зрозуміло, що в наших законах все виглядає набагато кращим, ніж є насправді. Але, тим не менше, вагітні жінки повинні розуміти, на що вони мають право, і не повинні дозволяти собою маніпулювати.

Кажуть, що про те, чи є суспільство цивілізованим, можна судити з того, як воно піклується про літніх людей, матерів і дітей. Наприклад, влада Фінляндії є досить поблажливою до матерів, тому 10 місяців поспіль (три декрету, сім – батьківської відпустки) виплачує їм 70 % від заробітної плати одного з батьків. До трьох років там також можна брати відпустку з отриманням 500 євро на місяць. До того ж після виписки з пологового будинку сім'я безкоштовно отримує все необхідне для першого місяця життя малюка (памперси, медикаменти, одяг).

У сусідній Росії, як і в Україні, існують досить високі матеріальні гарантії жінкам, які мають малолітніх дітей. Крім традиційних виплат на дитину, нещодавно почали виплачувати гроші тим матерям, яких було звільнено в період відпустки з приводу вагітності та пологів у зв'язку з ліквідацією організації. Така допомога по догляду за дитиною до 1,5 року виплачується у розмірі 40 % середнього заробітку за місцем роботи. Крім того, у Росії для стимулювання народжуваності, зміцнення престижу інституту сім'ї запроваджено таку форму державної підтримки, як материнський (сімейний) капітал – грошові кошти, що виділяються з федерального бюджету для жінок-матерів, які мають двох і більше дітей.

Проте декретне законодавство ряду західних країн є до жінок менш поблажливим, ніж в Україні. Так, у США фактично відсутнє таке поняття, як «декретна відпустка». Там жінкам, які народили дитину, частково оплачують лише 12 тижнів лікарняного. У Великобританії сумарна декретна відпустка може тривати близько року, але повноцінно будуть оплачені лише 34 тижні (26 тижнів видається повна заробітна плата, 6 тижнів – 90 %). Німецьким мамам гарантують збереження робочого місця до досягнення дитиною трьох років, але повністю

оплачуються тільки перші 14 тижнів. В Іспанії у разі народження дитини батьки донедавна отримували одноразово 2500 євро, але у 2011 р. у зв'язку з кризою цю виплату було скасовано.

І в Україні на державному рівні останнім часом все частіше заходить мова про скорочення деяких соціальних програм для населення, зокрема, зменшення витрат на допомогу в разі народження дітей і до досягнення ними трирічного віку. У такому випадку, за словами голови Конфедерації вільних профспілок України М. Волинця, про захист прав наших матерів доведеться забути надовго. На його думку, держава має не тільки приймати закони, які захищають вагітних жінок і мам малолітніх дітей від трудової дискримінації, а й стежити за їх виконанням. Але попри це маємо невтішну реальність. Незважаючи на законодавче закріплення принципу рівності, дуже часто спостерігається дискримінація жінок, особливо у трудовій сфері. Причинами такої ситуації є недосконалість законодавства та стереотипи, що склалися щодо соціальної ролі жінки в суспільстві. Найчастіше відповідні нормативні положення мають ефективність за наявності певного механізму забезпечення санкцій за порушення норм закону. Наразі в трудовому законодавстві України відсутня така конкретизація, а наявні загальні положення тільки ускладнюють вирішення спірних ситуацій. І лише персональна відповідальність за трудові правопорушення здатна зменшити кількість випадків порушень трудових прав жінок. Адже за таких обставин навіть на співбесіді менеджер із персоналу десять разів поміркує перед тим, як почати розпитувати жінку про її сімейний стан і наявність дітей, не кажучи вже про звільнення з роботи своїх працівниць, які перебувають у декретній відпустці. Питання дискримінації жінок має вирішуватися на загальнодержавному рівні, оскільки держава є гарантом прав і свобод людини й громадянина, а честь і гідність особи визначаються як основна цінність. Й однією із ознак правової держави є гендерна рівність. Тому останнє слово – за законодавцями.

Л. Присяжная, науч. сотр. НЮБ НБУВ

Реформування прокуратури України – вимога Ради Європи

Історія створення і формування будь-якої державної інституції допомагає краще зрозуміти її місце в системі державних органів, а також історичну необхідність виконання функцій, покладених на цей орган. Ця теза повною мірою стосується до органів прокуратури, діяльність яких ніколи в жодній державі не оцінювалася однозначно.

Реформа органів прокуратури залишається одним із «боргів» України перед Радою Європи, яка разом з Венеціанською комісією упродовж багатьох років критикують організацію української прокуратури, зокрема за поєднання функцій загального нагляду за законністю із функцією кримінального звинувачення.

Проте найсильнішим аргументом на користь реформи прокуратури є те, що вона не має авторитету серед населення: їй довіряє тільки кожен десятий українець.

На думку доктора юридичних наук, члена-кореспондента Академії правових наук України М. Козюбри, оптимальний варіант ухвалення закону про прокуратуру мав би бути тоді, коли були б внесені зміни до Конституції. Він переконаний, що закріплені в ст. 121 Основного закону повноваження є досить широкими і потребують обмеження. Нагадаємо, згідно з ст. 121 Конституції України на прокуратуру покладається чотири функції:

1. Підтримання державного обвинувачення в суді.
2. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом.
3. Нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.
4. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Саме ці функції викликають найбільше дискусій.

Треба сказати, що з часу ухвалення Конституції 1996 р. прокуратуру пробували реформувати неодноразово, але максимум, якого вдавалося досягти, – це косметичні зміни, які ніяк не впливали на докорінне переродження цього органу. Так, зміни щодо статусу прокуратури було внесено в результаті так званої малої судової реформи 2001 р. У березні 2004 р. і в квітні 2009 р. з'явилися два законопроекти, ухвалені Верховною Радою в першому читанні, проте далі вони не пішли. На думку експертів, серед причин – зайва політизація цього питання, діаметрально протилежні погляди на шляхи реформування органів прокуратури України. «двадцять років система прокуратури в Україні використовується як система тиску на політичних опонентів або бізнес-конкурентів. Якщо цього не припинити, це триватиме вічно. Треба реформувати не тільки законодавчу базу, а й філософію діяльності прокуратури», – вважає директор Українського інституту публічної політики В. Чумак.

Загалом Верховною Радою України прийнято майже 30 законів про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру». Серед них Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань удосконалення діяльності прокуратури», що обмежує повноваження прокуратури, який набрав чинності з 1 грудня 2012 р.

Згідно із Законом прокурора позбавлено повноважень з видання обов'язкових для виконання актів прокурорського реагування. При цьому встановлюється єдиний акт прокурорського реагування на виявлені порушення Закону у вигляді подання (до цього таких актів було кілька: подання, протест, припис), винесення якого не буде тягти за собою зупинки дії нормативно-правових актів, припинення певної діяльності, необхідність вчинення дій або безумовне усунення порушень,

що мають місце, на думку прокурора. Це означає, що тепер призупинення підприємницької діяльності з ініціативи прокурора може бути здійснена лише за результатами змагального судового розгляду.

Крім того, Закон забороняє прокурору здійснювати повноваження у рамках нагляду за додержанням законів без призначення прокурорської перевірки, яка може проводитися лише після прийняття постанови, де зазначаються підстави, що говорять про можливі порушення законності, а також обґрунтовується необхідність здійснення прокурором конкретних дій.

Закон також забороняє проведення прокурорської перевірки за заявами і зверненнями фізичних і юридичних осіб (крім тих, які містять повідомлення про злочин) до їх попереднього розгляду компетентними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування або ж неприйняття ними у встановлені терміни рішень з цих питань.

Водночас введено обмеження до цього переліку підстав для представництва прокуратурою інтересів громадянина в суді. Тепер підставою для представництва буде лише фізична неспроможність громадянина, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежена дієздатність самотійно захистити свої права або реалізувати процесуальні повноваження.

До того ж змінено порядок подання прокурором заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами: відтепер право на подання заяви про перегляд судового рішення на цих підставах у цивільних, господарських, адміністративних справах надано лише генеральному прокурору, його першому заступнику та заступникам, прокурору Криму, областей, Києва і Севастополя, а прокурори нижчого рівня такого права позбудуться.

Зважаючи на прийняття у 2012 р. сучасного Кримінального процесуального кодексу України та запевнення з боку представників української влади продовжувати правові та інституційні реформи у сфері кримінального судочинства, а також маючи на увазі, що прокуратура відіграє велику роль у цій царині, Рада Європи запропонувала Україні повноцінну підтримку з метою реформування органів прокуратури в повній відповідності до стандартів організації. Таке співробітництво відбуватиметься, зокрема, у рамках проекту «Підтримка реформи системи кримінальної юстиції в Україні», який впроваджується Радою Європи завдяки фінансовому сприянню уряду Данії.

Нещодавно в Києві відбулася конференція, присвячена відкриттю цього проекту, під час якої неодноразово підкреслювалася необхідність реформування прокуратури. Зокрема, колишній головний прокурор Ірландії, заступник члена Венеціанської комісії Дж. Гамільтон щодо місця прокуратури в правовій системі в результаті законодавчих трансформацій зазначив: «Є різні системи. Сам я працював прокурором у системі, яка була частиною виконавчої влади, але при цьому ми мали гарантії незалежності від держави, і ця система працювала ефективно. Але й система, у якій прокуратура – частина судової гілки влади, теж може бути продуктивною. Важливо, щоб призначення

прокурорів було відкритим, ґрунтувалося на заслугах і знаннях людей, їх здатності виконувати цю роботу, а не з якихось інших причин. КПК, яким би гарним він не був, не зможе повністю вирішити всі проблеми. В першу чергу повинні бути реформовані інституційні структури. Робота повинна відповідати вимогам Ради Європи (рекомендація Комітету міністрів РЄ № 2019), у яких все дуже чітко прописано. У рекомендації також містяться вимоги про те, що прокуратура повинна надавати всю наявну у неї інформацію стороні захисту. Є певні правила відносин з потерпілими. Якби даний документ був втілений в життя в Україні, це було б чудово», – підсумував Дж. Гамільтон.

На думку экс-прокурора Грузії Е. Сванідзе, «після прийняття нового КПК з'явився шанс зрівняти в правах прокуратуру і адвокатуру і створити реальну змагальність». При цьому він також наголосив на необхідності зміни психології учасників процесу, а «самі адвокати повинні формувати певну практику, щоб змінити ситуацію на краще». У цьому, на думку експертів, велику роль відіграє Закон «Про безоплатну правову допомогу».

«Той факт, що в законі вже записано про необхідність залучення безкоштовних адвокатів з самого початку розслідування, – це вже важливий момент для зміни психології та прокурорів і слідчих. І це набагато краще, ніж у багатьох інших країнах, де взагалі такого закону немає. Звичайно, ми будемо проводити моніторинг, щоб з'ясувати, яким чином це реалізується. Для того, щоб ці послуги представлялися більш ефективно потрібно з часом збільшити бюджет. Наприклад, у Великобританії є система, згідно з якою відбувається постійна ротація адвокатів, які працюють на певних поліцейських дільницях. Це означає, що люди отримують гарантований доступ до безкоштовної правової допомоги» – зазначив голова комітету основоположних прав Агентства ЄС Дж. МакБрайд.

Експерти прогнозують багато дискусій з приводу гарантій незалежності слідчих, у зв'язку з чим радять ретельно розробити механізм відбору претендентів, їх призначення і звільнення. Крім того, прогнозують активні дебати з приводу бюро розслідувань, які швидше за все, почнуться в наступному році (термін, який відводить КПК на створення бюро розслідувань складає чотири з половиною роки. Але для його повноцінного функціонування, переговори та дискусії з цього приводу вже повинні починатися. Все це пов'язано із зміною законодавства про прокуратуру).

Тим часом, у м. Страсбурзі 26–27 березня 2013 р. відбулися консультації на високому рівні з питань реформування органів прокуратури в Україні. Українській делегації були презентовані стандарти Ради Європи з питань організації та функціонування прокуратури. Також були обговоренні принципи, які повинні бути закладені в основу майбутньої реформи органів прокуратури України.

Зокрема, Гендиректор з прав людини та верховенства права Ради Європи Ф. Буайє у своєму зверненні на церемонії відкриття проекту з підтримки

реформи кримінальної юстиції назвав реформу прокуратури пріоритетом внутрішньої політики українського уряду та «основним фактором належної реалізації нового КПК». Але зі слів українських можновладців випливає, що перетворення будуть здійснені не дуже швидко. Так, радник Президента України А. Портнов не виключив впровадження саме такої реформи прокуратури, яку рекомендують європейські колеги, але визнав, що «процес йде складно».

На відміну від нього, заступник генпрокурора України Г. Середа заявив, що новий законопроект про прокуратуру може бути розроблений лише після змін до Конституції щодо статусу та повноважень прокуратури.

А поки Консультації завершилися узгодженням дій, які необхідно буде найближчим часом здійснити з метою створення нової правової бази для роботи органів прокуратури в Україні...

С. Горова, наук. співроб. ФПУ НБУВ, канд. наук із соц. комунікацій

Процес впровадження нового КПК очима експертів

Після набрання чинності нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України помічена тенденція до гуманізації сфери кримінальної юстиції. Про це, а також про ефективність роботи нового КПК ідеться в моніторинговому звіті Центру політико-правових реформ (ЦППР) щодо реалізації КПК протягом I кварталу 2013 р., який був презентований 12 квітня на круглому столі в інформаційному агентстві «Українські новини».

Статистичний розділ цього дослідження підготовлений на основі відомостей, отриманих за допомогою запитів про доступ до публічної інформації від Міністерства внутрішніх справ, Генеральної Прокуратури, Державної судової адміністрації, Державної пенітенціарної служби.

Експерт Центру політико-правових реформ О. Банчук у своєму виступі виокремив позитивні результати впровадження нині діючого КПК. Так, він звернув увагу присутніх на те, що аналіз кримінальної статистики за I квартал 2013 р. у порівнянні з відповідними даними за 2011 і 2012 рр. дає змогу зробити такі висновки:

1. «На наш погляд є позитивом збільшення кількості зареєстрованих проваджень на 45 %. Якщо в минулі роки порушувалося 38–40 тис. кримінальних справ, то сьогодні, після закриття всіх зареєстрованих заяв і повідомлень про злочини, у середньому в місяць залишається близько 70 тис. проваджень у єдиному реєстрі. Це свідчить про те, що раніше на самому початку подання заяви про скоєння злочину людині відмовляли в порушенні кримінальної справи, а отже – позбавляли надії, що їх справа буде розслідувана», – говорив О. Банчук.

2. Зменшилася кількість кримінальних процесуальних затримань на 35 %, або на 900 випадків щомісяця (з 2800 щомісячних затримань у 2012 р. до 1900 таких затримань у I кварталі 2013 р.). «Були відповідні коментарі в ЗМІ та телевізійні сюжети про те, що у потрібних випадках не затримують осіб. Але, на мій погляд це (зменшення кількості кримінальних процесуальних затримань. – Авт.) – все ж таки позитив. Чим менше затримань, тим менше катувань й інших нелюдських поведінь з особами, яких затримують», – підкреслив у своєму виступі експерт.

3. Зменшилася кількість клопотань про взяття під варту на 45 % (з 2500 щомісячних клопотань у 2012 р. до 1350 у I кварталі 2013 р.). На думку представників ЦППР, одним з пояснень такого скорочення є позбавлення слідчих можливості самостійно ініціювати перед судом питання про взяття під варту підозрюваних. Тепер таке повноваження мають лише прокурори з якими слідчі повинні погоджувати відповідні клопотання. Оскільки такі погоджують дають не завжди, то і слідчі почали рідше звертатися до прокурорів з таким питанням.

4. Зменшення кількості клопотань призвело, за словами О. Банчука, до четвертого висновку, – зменшення кількості осіб у СІЗО на 35 % або 11 тис. осіб (з 32 тис. на 1 грудня 2012 р. до 21 тис. на 1 квітня 2013 р.).

Таке суттєве скорочення осіб у СІЗО зумовлене, вважають експерти, двома основними причинами:

– зменшенням кількості клопотань прокурорів про взяття під варту за рахунок збільшення клопотань про застосування альтернативних запобіжних заходів;

– тим, що КПК вимагає від слідчого судді в ухвалі про взяття під варту певної особи визначити розмір застави, внесення якої на рахунки Державного казначейства має наслідком звільнення заарештованої особи.

О. Банчук наголошував: «Такого ще не було в нас, щоб без амністій, без інших заходів, виключно через законодавчі зміни, зменшилась кількість осіб у відповідних місцях позбавлення волі».

5. Збільшилася кількість випадків застосування альтернативних запобіжних заходів. Щомісяця до 40 осіб застосовують особисту поруку, до 250 осіб – домашній арешт і до 2100 осіб – особисте зобов'язання.

Проведене дослідження також зафіксувало зменшення на 30 % кількості обшуків (з 4 тис. щомісячних обшуків у 2012 р. до 2900 в I кварталі 2013 р.). При цьому слід врахувати й те, що раніше санкції видавалися лише на обшуки житла та володіння фізичних осіб, а нині ухвала суду потрібна на обшук житла чи іншого володіння як фізичної, так і юридичної особи (наприклад, офісу).

«Нам вдалося отримати інформацію з приводу того, що кількість санкцій на прослуховування приватних осіб у I кварталі поточного року зменшилась із 2100 дозволів до 1650. Але ми повинні розуміти, що навіть ця кількість є надзвичайно великою, якщо порівнювати її з країнами Західної Європи», – звертав увагу журналістів експерт Центру політико-правових реформ. За його словами, кількість угод про визнання винуватості становить 7 % від загальної кількості проваджень,

надісланих до суду (або 760 таких угод на місяць протягом I кварталу 2013 р.). У країнах, які раніше за Україну запровадили інститут визнання винуватості (угоди з прокурором), ці цифри відрізняються: від 50 до 95 % проваджень здійснюється в спрощеному порядку (на підставі угод про винуватість) і менша їх частина є повними.

Наведені статистичні дані показують, що кількість спрощених проваджень в Україні перебуває на допустимому рівні й таке нововведення не перетворило нашу систему на «конвеєр зі створення обвинувальних вироків», говорить в матеріалах, наданих журналістам.

Кількість угод про примирення становить 7 % від загальної кількості проваджень, надісланих до суду (або 800 таких угод на місяць протягом I кварталу 2013 р.). Це означає, що передбачена законом можливість домовленості між підозрюваним (обвинуваченим) і потерпілим значною частиною населення сприйнята позитивно і може стати поширеним альтернативним способом вирішення кримінально-правового конфлікту. «Це також показало, що наше суспільство еволюціонувало до того, що підозрювана й потерпіла особа можуть домовитися самостійно чи з допомогою порадників», – наголосив під час виступу О. Банчук.

Директор із наукового розвитку Центру політико-правових реформ М. Хавронюк звернув увагу присутніх на деякі негативні тенденції в діяльності органів кримінальної юстиції. По-перше, за його словами, протягом березня 2013 р. порівняно із січнем і лютим цього ж року на 25–50 % збільшилася кількість звернень сторони обвинувачення до слідчих суддів про взяття під варту, проведення обшуків і негласних слідчих дій. Причиною цього є те, що органи розслідування освоїли більшість нових положень і процедур КПК та почали активно їх використовувати. Експерти наголошують, що посилення такої тенденції у наступних періодах, якщо їй не протистояти, може перекреслити всі позитивні новації кримінального процесу.

По-друге, дев'ять з 10 клопотань прокурорів про проведення слідчої дії, негласної слідчої дії, заходу забезпечення провадження та запобіжного заходу задовольняються судами. «Це дуже велика цифра. Тобто ми бачимо нерівність сторін захисту і обвинувачення», – підкреслив експерт. За його словами, велика проблема є також і в тому, що доступ слідчих податкової міліції до речей і документів здійснюється в кожному провадженні в середньому двічі (9 тис. дозволів на 5 тис. проваджень). Це негативно впливає на відносини держави з платниками податків. М. Хавронюк наголосив: «Це дуже багато, якщо порівняти зі слідчими органів внутрішніх справ. Вони мають один доступ до речей і документів на 23 провадження».

Інші органи розслідування також не зловживають таким механізмом. За результатами дослідження, слідчі СБУ в середньому отримують дозвіл щодо одного доступу на три провадження, які ними ведуться; прокуратура – щодо одного доступу на 12 проваджень.

Кількість надісланих до суду матеріалів завершених кримінальних проваджень зменшилася на 35 %, або на 5500 справ (у 2012 р. щомісяця надсилалося 15 тис. кримінальних справ, а у I кварталі – лише 9500 справ з обвинувальними актами).

У своєму виступі М. Хавронюк наголошував на тому, що «кодекс, звичайно, має певні недоліки, але є ще й підзаконні акти. І виявляється, що найбільшим порушником КПК є уряд України. У більшості випадків саме через його постанови, розпорядження нівелюються оті позитиви, що з'явилися в новому КПК». Як приклад директор з наукового розвитку Центру політико-правових реформ звертав увагу журналістів на «Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії», затверджене постановою КМУ від 7 вересня 1993 р. № 706. У ньому зазначається, що повідомлення про підозру у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення є автоматичною підставою для невидання (анулювання) дозволів на придбання, зберігання (носіння) газових пістолетів (револьверів). «Ну з чого уряд це бере? Повідомлення про підозру – це один з етапів, який ще нічого не означає», – зауважив експерт.

Іншим прикладом документа з певними недоліками він назвав «Правила оформлення і видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон і проїзного документа дитини, їх тимчасового затримання та вилучення», затверджені постановою КМУ від 31 березня 1995 р. № 231. Підставою для відмови видання закордонного паспорта є застосування запобіжного заходу щодо заборони виїзду за кордон (підпункт 3 п. 22). Але КПК не передбачає такого запобіжного заходу. Передбачена лише можливість застосування особистого зобов'язання у вигляді здавання на зберігання паспорта для виїзду за кордон (п. 8 ч. 5 ст. 194 КПК).

Ще одним прикладом послугував «Порядок ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади», затверджений постановою КМУ від 25 травня 1998 р. № 731. До особової справи службовця вноситься інформація не тільки про його судимість, а й про кримінальне провадження стосовно нього (абзац 7 розд. 3). Але КПК не передбачає жодних обмежень для осіб, стосовно яких велося розслідування. Те саме, за словами М. Хавронюка, стосується й службовців цивільного захисту.

Експерт згадував і про «Порядок видачі, продовження строку дії та анулювання дозволів на використання праці іноземців та осіб без громадянства», затверджений постановою КМУ від 8 квітня 2009 р. № 322. Відповідно до цього документа, іноземець позбавляється права отримати дозвіл на працевлаштування у випадку повідомлення йому про підозру чи його обвинувачення (абзац 20 п. 5, абзац 9 п. 14). Проте, вважають представники ЦППР, це порушує права людини, оскільки підозра щодо особи не може бути підставою для обмеження її трудових прав. «Ми проаналізували 16 таких актів урядових, відомчих, МВС і СБУ, у яких є такі відступи, перекручення положень кримінально-процесуального кодексу.

Арешт кореспонденції дуже цікавий. Це – наказ Генеральної Прокуратури, Міністерства юстиції, тобто, тих, хто повинен слідкувати за законністю. А що вони роблять? За даним документом, арешт кореспонденції може здійснюватися щодо документів, які перебувають також у фінансових установах (п. 1.11.3). Що таке фінансові установи? Це, напевно, не те саме, що установи зв'язку, про які говориться в КПК? Положення КПК передбачають тільки обмеження для кореспонденції в установах зв'язку. Поняття “фінансова установа” – невизначено», – говорив М. Хавронюк.

Також він звертав увагу й на «Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань», затверджене наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 р. № 69. Проблемними моментами в цьому документі є те, що не визначено статус інформації, яка міститься в реєстрі. Це відкрита інформація, конфіденційна інформація, державна таємниця? Якщо її статус не визначено, у т. ч. в КПК, то вона є відкритою. Це впливає із ст. 8, 19, 22, 34 Конституції України. Якщо ця інформація не є інформацією з обмеженим доступом, то незрозуміло, чому здійснюються заходи щодо захисту відомостей (п. 1 розд. IV) і чому Реєстром не можуть користуватися, наприклад, судді чи адвокати, які могли б отримувати для цього код доступу, як це має місце в багатьох інших державах. Чи дійсно це суперечить презумпції невинуватості та ст. 222 КПК? (див. із цього приводу положення про право доступу до Реєстру – п. 1 розд. III), вказано в матеріалах, наданих журналістам.

Крім того, на думку експертів, п. 2.2 суперечить ст. 214 КПК у таких аспектах: по-перше, КПК не передбачає (а фактично – забороняє) направлення слідчим, прокурором «вимоги» до установ, підприємств, організацій «про надання документів або відповідних даних тощо». По-друге, не підтвердитись певні дані можуть лише під час досудового розслідування, а не «перевірки».

Також п. 1.3 передбачає попередження осіб, які подають заяву чи повідомляють про кримінальне правопорушення, про кримінальну відповідальність. Однак КПК цієї процедури не передбачає.

М. Хавронюк наголошував: «Міністерство внутрішніх справ своїм наказом визначає нових суб'єктів кримінального провадження, яких не існує за КПК. У нас є прокурор, є слідчий, є адвокат та ін. Вони (МВС. – Авт.) ж пишуть у своєму наказі про слідчого методиста, слідчого криміналіста, про помічника слідчого. Немає таких осіб у кримінальному процесі. І, відповідно, у них не може бути жодних повноважень» (ідеться про «Положення про органи досудового розслідування МВС України», затверджене наказом МВС від 9 серпня 2012 р. № 686. – Авт.).

Також у матеріалах, наданих журналістам, звертається увага на те, що за час дії нового КПК до парламенту було вже внесено 14 законопроектів, якими пропонується змінити певні положення Кодексу, із них 11 – представниками опозиційних фракцій. Більшість цих проектів не містить конструктивних ідей, а спрямована на повну відміну нового Кодексу або скасування певних новацій

(керівництво розслідуванням з боку прокурора, проведення негласних дій слідчим, автоматичний початок розслідування, відеоконференції тощо). Так, оголошено проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо приведення Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України у відповідність до європейських стандартів кримінального судочинства) № 2270 від 11.02.2013 р. Ініціатори: народні депутати А. Яценюк і П. Петренко. Запропоноване законопроектом приведення КПК до європейських стандартів є далеким від них. Наприклад, відмова від автоматичного початку досудового розслідування, процесуального керівництва розслідуванням прокурором, визнання слідчого самостійною процесуальною фігурою не відповідає законодавству більшості європейських держав.

Також експерти звертають увагу на проект закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо скасування відеоконференцій № 2305 від 15.02.2013 р. Ініціатор – народний депутат Г. Москаль. Причиною появи цього законопроекту стало використання відеозв'язку на одному із судових процесів Ю. Луценка. Хоча ч. 2 ст. 232 КПК передбачає, що дистанційне провадження за допомогою відеоконференції не може проводитися, якщо підозрюваний проти цього. Тим більше, активне використання відеоконференцій дасть можливість значно зекономити кошти держави й скоротити строки провадження. Також ця ініціатива є спробою зупинити технічний прогрес, вважають представники ЦППР.

Разом з тим, серед зазначених законопроектів є й такі, що, на думку експертів, містять позитивні новації. Так, проект закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо вдосконалення процедури здійснення конфіскації № 1103 від 17.12.2012 р. Ініціатор – Кабінет Міністрів України. Законопроект має на меті, за прикладом більшості європейських держав, запровадження нового кримінально-правового заходу у вигляді спеціальної конфіскації. Наслідком його ухвалення стане як призначення покарання для винуватих осіб, так і вилучення всього майна, незаконно набутого внаслідок скоєння злочину. Спеціальна конфіскація стала в Європі дієвим заходом протидії організованій злочинності, корупції, незаконному відмиванню коштів тощо.

Відповідаючи на запитання журналістів щодо проблем реалізації нового КПК, О. Банчук назвав сім проблем, які виникають на стадії досудового розслідування:

1. Створені бар'єри для реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, у тому числі: не забезпечено комфортних умов для відвідувачів районних відділів міліції, що спричинює черги; заяви про злочини ідентифікуються як звернення і розглядаються за Законом України «Про звернення громадян»; кваліфікація діяння визначається слідчими на власний розсуд, з ігноруванням змісту інформації, яка міститься в заявах. Цю негативну тенденцію відображає також проаналізована статистика. Якщо в попередні роки щомісячна кількість заяв і повідомлень про злочини сягала

300 тис., то в I кварталі 2013 р. середньомісячна кількість заяв становила лише близько 150 тис. Тобто кожна друга заява від громадян не приймається, що порушує вимоги ст. 214 КПК про необхідність реєстрації всіх заяв про злочини.

2. Непоодинокими є випадки, коли закриті в минулих роках кримінальні справи за постановою слідчого чи прокурора, постановою (ухвалою) суду знову реєструються в Єдиному реєстрі досудових розслідувань. Цим порушується встановлена законом заборона двічі обвинувачувати особу у вчиненні одного кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 19 КПК).

У цьому випадку слідчі і прокурори використовують недосконалість перехідних положень КПК, згідно з якими, дозволяється розпочинати розслідування у випадках, коли справа не була завершена вироком суду, а закрита іншим рішенням слідчого, прокурора чи судді.

3. Пропорційно частим є застосування заходу забезпечення у вигляді тимчасового доступу до речей і документів з можливістю їх вилучення (розд. 15 КПК), що створює значні обмеження в захисті прав і законних інтересів підприємців.

4. Зловживання механізмом вилучення речей і документів під час проведення їх огляду (ч. 5 ст. 237 КПК). Ця стаття передбачає, що під час огляду публічних місць і приміщень не потрібно дозволу слідчого судді на вилучення виявлених документів чи речей. Однак огляд у житлі чи іншому володінні (у тому числі й офісі) і вилучення певних об'єктів може відбуватися лише за ухвалою слідчого судді (ч. 2 ст. 237).

5. Проведення допитів осіб за старими правилами в частині оформлення протоколів, незважаючи на положення КПК про необхідність безпосереднього отримання судом показань осіб (ч. 1 ст. 23). Продовження такої практики допитів слідчими має такі пояснення: відсутність до цього часу достатньої судової практики за новим КПК, яка би вирішила долю протоколів допитів, що складаються; ці слідчі дії проводяться з метою здійснення тиску на свідків чи підозрюваних.

6. Надсилання органами досудового розслідування до юридичних осіб запитів про надання відомостей у межах певного кримінального провадження. Оскільки йдеться не про речі або документи, а про певну інформацію з цих документів, то ухвали слідчого судді для цих дій не потрібно. Але кримінальне провадження здійснюється відповідно до положень КПК, а вони не містять обов'язку осіб надавати будь-яку інформацію представникам обвинувачення в інший спосіб, ніж під час допиту або на підставі санкції суду.

7. Зловживання слідчих податкової міліції, які вносять інформацію про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань за кожним фактом донарахування суми податків чи зборів. Такі дії здійснюються з ініціативи слідчих, незалежно від факту оскарження/неоскарження до адміністративного суду рішення про відповідне донарахування податків. Це не повністю відповідає положенням ч. 1 ст. 214 КПК, які вимагають від слідчих

вносити інформацію до реєстру лише після виявлення обставин, «що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення».

Також, відповідаючи на запитання журналістів, експерт Центру політико-правових реформ підкреслив: «За допомогою чинного КПК можна виключно через нормативне регулювання максимально гарантувати права підозрюваних... Але КПК, на мій погляд, не може зробити роботу слідчих органів ефективною. Якщо слідчі не вміли працювати, КПК їх не змусить це робити. Сам факт прийняття КПК без інституційних і персональних змін – не дає нічого, окрім захисту прав підозрюваних».

Коментуючи наявну в ЗМІ критику щодо нині діючого КПК, директор з наукового розвитку Центру політико-правових реформ М. Хавронюк звернув увагу присутніх на одну із статей «про таємну мету нового КПК, у якій автор, що є адвокатом, аргументує: «Навіть поверховий аналіз новел дає підстави вважати, що в країні введено поліцейський режим: слідство без адвоката, негласне проникнення в житло і т. д.». «Бачите, це – величезний нормативний акт, що складається із кількох сотень статей, і тут автор чомусь пропонує робити “поверховий аналіз” і на його підставі відразу робити такі висновки», – підкреслював директор з наукового розвитку Центру політико-правових реформ, відповідаючи на поставлене журналістом запитання.

Експерти ЦППР у наданих журналістам матеріалах резюмують, що виявлені проблеми в реалізації нового КПК України можуть бути вирішені шляхом виконання певних рекомендацій. Так, Кабінету Міністрів України, центральним органам виконавчої влади й іншим органам державної влади вони пропонують: переглянути ухвалені підзаконні нормативні акти з погляду їх відповідності положенням КПК; удосконалити статистичні форми, які ведуться органами досудового розслідування.

Прокуратурі в ЦППР рекомендують: удосконалити роботу й наповнюваність Єдиного реєстру досудових розслідувань; зменшити кількість погоджених і поданих клопотань до слідчого судді про обмеження прав осіб; забезпечити протягом розумних термінів закриття провадження або повідомлення про підозру керівникам тих юридичних осіб, де вилучені речі чи документи на підставі ухвали слідчого судді; забезпечити закриття кримінальних проваджень, які внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань згідно з новим КПК після їх завершення на підставі КПК 1960 р. не вироком суду, а постановою (ухвалою) слідчого чи прокурора.

Органам досудового розслідування пропонується: здійснювати безперешкодну реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення на підставі ст. 214 КПК; отримувати доступ до речей і документів лише на підставі ухвали слідчого судді, а не відповідних запитів до підприємств, установ, організацій; зменшити формалізм під час досудового розслідування, зокрема щодо оформлення результатів і порядку проведення допитів осіб.

Міністерству доходів і зборів України Центр політико-правових реформ рекомендує: урегулювати порядок ініціювання кримінального провадження слідчими податкової міліції лише після завершення процедури оскарження рішень про донарахування податків чи зборів; забезпечити суттєве зменшення кількості клопотань слідчих податкової міліції до слідчого судді про доступ до речей і документів.

Таким чином, уже перші висновки про впровадження нового КПК свідчать про його позитивне значення у сфері демократизації правовідносин в Україні. Як і в усякій новій справі, у новому Кодексі, під час його практичного застосування, спеціалісти побачили необхідність певних уточнень. І це природно. Характерним є також і той факт, що впровадження нового КПК засвідчило необхідність оновлення також і іншого, суміжного законодавства.

СУДОВА ПРАКТИКА

Європейський суд з прав людини закликає Україну законодавчо урегулювати свободу мирних зібрань

А. Блажкевич, канд. істор. наук, наук. співроб.

15 квітня 2013 р. в інформаційному агентстві «УНІАН» відбулася прес-конференція на тему: «Євросуд і свобода протестів: як реформувати законодавство України».

Нагадаємо, що 11 квітня Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) оприлюднив рішення проти України у справі про заборону мітингів і переслідування їх учасників. Як відомо, О. Веренцов, керівник львівської правозахисної організації «Вартові закону», звернувся до Страсбурга зі скаргою на свій арешт 12 жовтня 2010 р. Тоді правозахисник організував мирний пікет у Львові з метою привернути увагу до корупції в прокуратурі, визнаний владою незаконним. О. Веренцова затримали і засудили до трьох діб адміністративного арешту за статтю 185–1 КУпАП, а апеляційна інстанція підтвердила цей вирок.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» визначає, що затримання на підставі статті 185–1 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій» є нівелюванням європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Отже, Держава Україна порушила права громадянина, гарантовані статтями 11, 7, 6 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (про свободу зборів, про право на чесний суд і заборону покарання без законних на те підстав). У

зв'язку з цим ЄСПЛ зобов'язав Україну виплатити О. Веренцову 6 тис. євро за нанесення моральної шкоди.

Рішення у справі «Веренцов проти України» – перше рішення Європейського суду щодо порушень в Україні права на мирні зібрання. Правозахисники також очікують на рішення Європейського суду у справі «Шмушкович проти України», яке теж стосується цього питання.

Показово, що повідомляючи про рішення ЄСПЛ, «Коммерсант-Украина» звертає увагу на той факт, що Страсбурзький суд виніс рішення у цій справі всього через два роки після подання позову. Така оперативність є безпрецедентною для справи, де не йдеться про загрозу життю або здоров'ю заявника. Суд надав скарзі вищого пріоритету, оскільки побачив в Україні системну проблему перешкоджання проведенню мітингів, – робить висновок видання.

Важливо, що ЄСПЛ зобов'язав владу України усунути джерело проблеми з незаконними заборонами мітингів: Конституція дає владі право встановлювати обмеження для проведення мирних зібрань, але відповідний закон й досі не прийнятий. «ЄСПЛ визнає, що для формування законодавчої бази потрібен час, але не може погодитися з тим, що затримка більш ніж в 20 років є виправданою, особливо коли це стосується такого основоположного права, як свобода мирних зібрань», – сказано в рішенні суду.

Як наголошує голова організації-члена Української Гельсінської спілки з прав людини Інституту «Республіка», експерт Всеукраїнської ініціативи «За мирний протест!» В. Чемерис, резонансне рішення Європейського суду пов'язане з тим, що в Україні не існує закону, який би визначав порядок проведення мітингів та демонстрацій. Тобто, відзначає правозахисник, це означає, що будь-які затримання

українських громадян під час мітингів за статтею 185–1 адміністративного кодексу України є порушенням статті 11 Європейської конвенції про права людини. Правозахисник додав, що суди зобов'язані надати затриманим у справах про адміністративні правопорушення право на адвоката, виклик свідків, а також час на ознайомлення зі справами.

Він констатував, що Європейський суд у своєму рішенні зазначає, що в державі немає єдиної думки щодо застосування указу Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 (який встановлює дозвільний характер проведення мирних зібрань і зобов'язує повідомляти про них за 10 днів), окрім того, суд вказує на рішення Київського апеляційного адміністративного суду від 16 квітня 2012 р., яким цей указ визнано не дійсним.

Отже, Європейський суд закликав Україну реформувати законодавство у сфері забезпечення права на мирні зібрання, зокрема, визначити регулювання порядку інформування про підготовку мітингу, мотиви і порядок дій влади для обмеження такого права. Контроль над діями Києва у цій сфері здійснюватиме Комітет міністрів Ради Європи.

Наразі правозахисники обговорюють ініціативи щодо регламентації права громадян на мирні зібрання. Як повідомив В. Чемерис, ініціатива «За мирний протест!» пропонує скасувати статтю КУпАП 185–1, надати громадянам право оскаржувати в апеляційному порядку рішення про заборону мирних зібрань і внести зміни до закону «Про місцеве самоврядування», які б позбавили органи місцевої влади можливості забороняти мирні зібрання.

Водночас, як наголошують правозахисники, рішення Європейського суду з прав людини щодо порушення в Україні права на мирні зібрання не говорить про необхідність ухвалення спеціального закону про протести. «Євросуд у своєму рішенні у справі “Веренцов проти України” закликає саме реформувати українське законодавство. На нашу думку, необхідно внести зміни до вже існуючих законів, які складають чинне в країні законодавство про мирні зібрання», – зазначив В. Чемерис.

Учасники прес-конференції висловили стурбованість тим, що рішення Європейського суду влада може використати для того, аби знову внести на розгляд парламенту вилучений законопроект № 2450, який обмежував свободу мирних зібрань в Україні.

«Небезпека ухвалення саме спеціального закону про протести полягає в тому, що низка українських політиків досі прагнуть узаконити обов’язок повідомляти владу про протест за два дні, а також законодавчо заборонити спонтанні протести, які зараз дозволені ст. 22 Конституції України. Як показує українська судова практика, навіть двох днів достатньо, аби суд під будь-яким приводом заборонив проводити мирні зібрання», – пояснив В. Чемерис.

Учасники прес-конференції вважають, що для того, аби реформувати українське законодавство в сфері мирних зібрань, необхідно скасувати антиконституційну – на їхню думку – адміністративну відповідальність за «порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів і демонстрацій» в Кодексі України про адміністративні правопорушення. Потрібно внести і відповідні зміни в Кодекс адміністративного судочинства для того, щоб «обмежити фантазії» адміністративних судів та надати протестувальникам ефективну можливість оскаржувати в апеляційному порядку судові рішення про заборону зібрань. Необхідно також внести зміни до Закону «Про місцеве самоврядування», які б унеможливили ухвалення неконституційних рішень щодо свободи зібрань місцевими органами влади. Правозахисники також підкреслили, що Закон «Про місцеве самоврядування» і зараз не дозволяє місцевим органам влади ухвалювати такі рішення, проте, на їхню думку, варто в зазначений Закон вписати і пряму заборону на такі антиконституційні дії.

Що ж до рішення Європейського суду з прав людини, що стало приводом для активізації обговорення проблеми, нагадаємо: воно ще не набуло чинності, і Київ має можливість оскаржити його у Великій палаті ЄСПЛ. Проте, якщо

протягом 30 днів українська влада не скористається можливістю оскарження, то, відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», яка визначає рішення Євросуду джерелом права у державі, воно повністю набуде чинності.

ПРАВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

*О. Єфімов, керуючий партнер, адвокат, аудитор,
канд. юр. наук, доцент.*

Ризики використання приватного банківського рахунку підприємця

Що, на вашу думку, означає вислів підприємця: «Закиньте мені гроші на картку»? Чому не на поточний банківський рахунок, відкритий фізичній особі як суб'єкту підприємницької діяльності? Відповідь проста: такий суб'єкт не хоче отримувати виручку від продажу товарів (робіт, послуг) на підприємницький рахунок, оскільки вважає, що отримання коштів на приватний (картковий) рахунок вигідніше.

Але це хибна думка, і ті підприємці, які женуться за примарною вигодою, маніпулюючи своїми банківськими рахунками, вчиняють дуже необачно. Насправді ж, отримати підприємницький дохід на картковий рахунок приватної особи, означає ризикнути. До речі, «закидання» виручки на картку, набуло у підприємницькому колі масштабів епідемії, тому залишатись байдужим неможливо.

Я юрист. І моя робота, насамперед, полягає у тому, щоб показати клієнту ризики від його дій, аби клієнт, приймаючи те чи інше рішення, був готовий до наслідків таких дій.

Ця стаття написана для всіх підприємців. По-перше, для тих, хто не знає, що ризикує при отриманні «підприємницьких» коштів на свій приватний (картковий) рахунок, і по-друге, для тих, хто про ризик знає, але не усвідомлює його наслідків. І якщо хтось із них замислиться, перш ніж прийняти виручку на картку, значить, ця стаття досягла своєї мети: попередити про небезпеку.

Окрім того, стаття буде цікава і контрагентам підприємців (у тому числі юридичним особам), які переказують кошти за придбані товари (роботи, послуги) підприємцям на їхні приватні (карткові) рахунки. Адже саме такі платники «допомагають» підприємцям необачно ризикувати.

Підприємницький та приватний банківські рахунки підприємця

Відповідно до ст. 1068 ЦКУ банк зобов'язаний вчиняти для клієнта операції, які передбачені для рахунків даного виду законом, банківськими правилами та звичаями ділового обороту, якщо інше не встановлено договором банківського

рахунка. Тобто, який рахунок – такі й операції. Відповідно до ст. 7 Закону про платіжні системи банки мають право відкривати своїм клієнтам такі види рахунків: вкладні (депозитні), поточні, кореспондентські.

У рамках даної статті нас цікавлять поточні рахунки, тому нагадаємо, що поточний рахунок – «це рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України».

Нормативним актом, що встановлює, які саме операції для якого виду банківських рахунків передбачені (дозволені), є Інструкція № 492. Принаймні, про це прямо зазначено в її п. 1.4: «Порядок відкриття банками рахунків клієнтів, використання коштів за ними і порядок їх закриття визначаються цією Інструкцією». При цьому у договорі, що укладається між банком і його клієнтом, також можуть бути передбачені особливості функціонування рахунків. Проте згідно з п. 1.5 Інструкції № 492 такі особливості не повинні суперечити її вимогам.

Главою 3 Інструкції № 492 встановлено порядок відкриття поточних рахунків у національній та іноземних валютах суб'єктам господарювання. Нагадаємо, що відповідно до ст. 55 ГКУ «суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством».

Окрім юридичних осіб, суб'єктами господарювання вважаються також і фізичні особи-громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці. Відповідно до п. 4.5 Інструкції № 492 кошти за поточним рахунком фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, використовуються відповідно до порядку, встановленого для використання коштів за поточними рахунками суб'єктів господарювання.

Порядок відкриття поточних рахунків фізичним особам, як приватним особам, встановлено главою 6 Інструкції № 492. При цьому, якщо відповідно до п. 5.1 вказаної Інструкції «за поточними рахунками, що відкриваються банками суб'єктам господарювання в національній валюті, здійснюються всі види розрахунково-касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України», то відповідно до її п. 7.7 «забороняється використовувати поточні рахунки фізичних осіб для проведення операцій, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності». А п. 7.8 Інструкції № 492 за поточними рахунками в національній валюті фізичних осіб-резидентів дозволено здійснювати «всі види розрахунково-

касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України, які не пов'язані із здійсненням підприємницької діяльності».

Висновок 1. Рахунок, відкритий фізичній особі, яка не є суб'єктом господарювання, тобто не є підприємцем, або ж рахунок, відкритий підприємцю, як приватній особі, не може бути використаний для зарахування на нього коштів за оплату товарів (робіт, послуг), реалізованих такою особою як підприємцем, і взагалі не може використовуватися для обслуговування підприємницької діяльності.

Картковий рахунок – звичайний поточний рахунок

Як відомо та цілком очевидно, «банківська картка» – це побутовий термін, який у законодавстві йменується електронним платіжним засобом, і є одним з його видів – платіжною карткою. Згідно з п. 1.14 ст. 1 Закону про платіжні системи «електронний платіжний засіб – це платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ».

А електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором, називається платіжною карткою (п. 1.27 ст. 1 Закону про платіжні системи).

Відповідно до п. 8.1 Інструкції № 492 рахунок, операції за яким можуть здійснюватися з використанням спеціальних платіжних засобів, банк відкриває клієнту у порядку, установленому цією ж Інструкцією для відкриття поточних рахунків, з урахуванням особливостей, визначених її главою 8. Варто зазначити, що Законом № 5284 термін «спеціальний платіжний засіб» у Законі про платіжні системи замінено терміном «електронний платіжний засіб». То ж у п. 8.1. Інструкції № 492 йдеться у тому числі й про рахунок, який відкривається для здійснення операцій за допомогою платіжної картки.

До особливостей, зазначених у попередньому абзаці, слід віднести те, що відповідно до п. 8.2. Інструкції № 492 «поточний рахунок, операції за яким можуть здійснюватися з використанням спеціальних платіжних засобів, використовується відповідно до визначених цією Інструкцією режимів поточних рахунків з урахуванням обмежень, установлених законодавством України, у тому числі цією главою».

Тобто якщо картковий (поточний) рахунок відкрито підприємцю як приватній особі, то використовувати його для отримання підприємницьких доходів заборонено. Ще однією особливістю є те, що відповідно до п. 1.13 Інструкції № 492 про відкриття або закриття поточного рахунку фізичної особи – підприємця

та фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність банк зобов'язаний надіслати повідомлення до відповідного органу державної податкової служби. І будьте певні, він це зробить!

Більше того, при відкритті рахунку фізичній особі власник такого рахунку чи його представник, чи фізична особа, яка відкриває рахунок на користь іншої фізичної особи, зобов'язані письмово повідомити банк про наявність або відсутність у власника рахунку статусу підприємця або особи, яка провадить незалежну професійну діяльність. І якщо такий рахунок приватної особи відкрито фізичній особі, яка є підприємцем, то банк має право проводити видаткові операції за цим рахунком, лише починаючи з дати реєстрації отримання банком повідомлення про взяття рахунку на облік в органах державної податкової служби.

Висновок 2. Отримавши платіжну картку у банку, підприємець має бути впевненим у тому, що цей рахунок потрапив на облік в його ДПІ, незважаючи на те, що цей рахунок йому відкрито як приватній особі. То ж не варто сподіватися на те, що податківці не дізнаються про рух коштів на такому рахунку. Дізнаються і зацікавляться за необхідності виконання плану з наповнення держбюджету.

Як податківці дізнаються про рух коштів на приватному рахунку підприємця:

Підкреслимо ще раз, що під приватним рахунком мається на увазі поточний рахунок фізичної особи, до якого випущено платіжну картку, і який не може використовуватись у підприємницькій діяльності.

Податківцям буде неважко дізнатися про рух на ньому, здійснюючи перевірку інших платників податку. Наприклад, перевіряючи продавця автомобілів, дуже просто встановити, хто останнім часом оплатив карткою повну чи часткову вартість автомобіля.

Та й фінансовий моніторинг примушує його суб'єктів відслідковувати певні операції. Так, відповідно до ст. 15 Закону № 249 у разі, якщо сума, на яку проводиться фінансова операція, дорівнює чи перевищує 150 тис. грн, така фінансова операція (за наявності відповідних ознак) підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу, тобто відслідковуванню. Крім того, повноваження НБУ щодо встановлення граничного розміру готівкових розрахунків, надані йому минулого року Законом № 5284, який вніс відповідні зміни до ст. 1087 ЦКУ також нададуть певні можливості податківцям та правоохоронним органам оперативним шляхом дізнаватися, який з підприємців «багато» розплачувався банківською карткою. Відповідно до ч. 3 цієї статті «граничні суми розрахунків готівкою для фізичних та юридичних осіб, а також для фізичних осіб-підприємців відповідно до цієї статті встановлюються Національним банком України».

Отримавши відповідну оперативну інформацію, «закріпити» її у вигляді доказів, які допускає процесуальне право та приймає суд, тобто надати такій інформації статусу законної та офіційної, можна простим шляхом.

Відповідно до ст. 70 КАСУ «докази, одержані з порушенням закону, судом при вирішенні справи не беруться до уваги. Обставини, які за законом повинні

бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися ніякими іншими засобами доказування, крім випадків, коли щодо таких обставин не виникає спору».

Відомості про банківські рахунки клієнтів, операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди, відповідно до ст. 60 Закону № 2121 є банківською таємницею. Згідно із ст. 62 цього ж Закону інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками за рішенням суду. Главою 12 ЦПКУ врегульовано порядок розгляду судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Відповідно до ст. 289 ЦПКУ «справа про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, розглядається у п'ятиденний строк з дня надходження заяви у закритому судовому засіданні з повідомленням заявника, особи, щодо якої вимагається розкриття банківської таємниці, та банку, а у випадках, коли справа розглядається з метою охорони державних інтересів та національної безпеки, – з повідомленням тільки заявника». Тобто податківцям достатньо звернутися до суду із заявою про розкриття банківської таємниці та про розгляд цієї заяви без участі власника такого рахунку, обґрунтувавши таке клопотання необхідністю охорони державних інтересів.

Уявіть собі, що має статися аби суд таку заяву залишив без задоволення.

Отже, про те, що податківці «закріпили» судовим рішенням інформацію про надходження на приватний рахунок підприємця коштів, такий підприємець може дізнатися лише тоді, коли йому вже поставлять запитання про джерела надходження коштів, які він потім витратив, або навіть й не встиг витратити. І наявна судова практика свідчить про те, що податківцям цей шлях відомий. Для цього варто заглянути до реєстру судових рішень.

Судове рішення – це не єдиний шлях «узаконення» оперативної інформації і тому далі є сенс зупинитися на наслідках того, що податківцям стало чи стане відомо про те, що хтось, «закинув» певну суму коштів на приватний рахунок підприємця.

Що робитимуть податківці з такою інформацією?

Отже, у податківців та правоохоронних органів є в нагоді законні механізми отримання та легалізації інформації щодо факту надходження коштів на приватний рахунок, їх кількості та джерел (принаймні, вони можуть встановити, що 10 тис. грн на такий рахунок підприємця, що проживає у Харкові були зараховані внесенням коштів якоюсь особою у Львові у певний день. Причому у той самий день, коли інша сума у 10 тис. грн була зарахована на цей самий рахунок шляхом внесення коштів у Херсоні).

Чому податківці ще не користуються описаними вище механізмами отримання інформації про рух коштів на приватних рахунках підприємців важко сказати. Так само, як важко бути впевненим у тому, що вони їх не використовують чи не використовуватимуть у майбутньому.

Сподіватися на те, що податківці не знають чи не дізнаються про існування таких фіскальних можливостей, марно, адже серед працівників податкових та правоохоронних органів достатньо людей, які розуміються на праві та законодавстві. І ймовірність того, що вони самостійно не дійдуть до описаного «механізму», мізерна.

Сподіватися варто лише на те, що коли податківці його усвідомлять, мине 1095 днів з того моменту, коли останній платіж, джерело якого пояснити важко, надійде на приватний рахунок фізичної особи. За межами цього строку відповідно до ряду норм ПКУ (п. 44.3, п. 44.4 ст. 44) на питання щодо джерел надходження коштів можна буде вже не відповідати.

То ж краще зосередимося на тому, чим небезпечною є така інформація у разі її потрапляння до податківців. Для того, щоб вказана інформація не мала негативних податкових наслідків, необхідно мати підтвердження та докази того, що такі надходження на приватний рахунок фізичної особи не є її доходом.

Відповідно до пп. 14.1.56. ст. 14 ПКУ⁴ доходи – це «загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами». Оскільки ПКУ концептуально не пояснює поняття «доходу», то варто звернутися до іншого законодавства, норми якого відповідальніше ставляться до цього.

Відповідно до п. 4 П(С)БО – 3 доходами є збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників). Тобто, якщо у підприємця чи просто фізичної особи є пояснення і докази того факту, що кошти на його рахунок надійшли від нього, або того факту, що вони не є доходом, або того факту, що вони надійшли від податкового агента після сплати ним усіх податків, або ж що ці кошти взагалі не оподатковуються, то можна почуватися спокійно та впевнено.

Впевнено можна почуватися й у тому разі, якщо вдасться знайти в ПКУ норму, яка звільняє від оподаткування ПДФО доходів, що надійшли на приватний рахунок підприємця чи просто фізичної особи, яка не може пояснити та довести, що це її колись зароблений і вже оподаткований раніше дохід. Та чи вдасться? Якщо ж таких доказів бракує, то варто бути готовим до того, що податківці просто «попросять» сплатити ПДФО за загальною ставкою 15–17 % від суми надходження, адже ПКУ не звільняє такі доходи від оподаткування.

Підприємець, який сплачує єдиний податок може заперечувати проти ПДФО, посилаючись на те, що хоча його поточний банківський рахунок і приватний, однак надходження на нього відображені в Книзі доходів і витрат як дохід від підприємницької діяльності. Та навіть якщо це й так, то це навряд чи вплине на думку податківців. Адже приватний рахунок фізичної особи, як вказувалося вище, не може використовуватися для підприємницьких надходжень.

Питання ж щодо того, хто правий: податківець чи підприємець, доведеться вияснити у суді. Наскільки суд буде готовий визнати надходження на поточний приватний рахунок фізичної особи доходом від здійснення підприємницької діяльності за наявності прямої заборони це робити в Інструкції № 492, сказати важко. Та чи варто ризикувати та очікувати на думку суду за таких обставин та хитких аргументів?

До речі, в плані оподаткування ПДФО сум, що надійшли на поточні банківські рахунки, ще більше ризикують фізичні особи, які не є підприємцями. Адже у них немає вищевказаних аргументів, які є у платників єдиного податку. Єдиний податок вони не сплачують, то й «прикритися» ним не зможуть. То ж таким фізичним особам у разі виникнення питань з боку податківців доведеться стверджувати, що ці надходження є власними коштами, отриманими раніше у вигляді вже оподаткованих доходів (зарплата за останні три-чотири роки, що зберігалася під матрацом чи в банці, раніше отриманий підприємницький дохід, чи дохід від продажу майна, який був оподаткований відповідно до законодавства тощо). Наскільки це їм вдасться, залежить від переконливості аргументів.

Повертаючись до підприємця, дамо ще одну пораду: не варто оплати за продані товари (роботи, послуги) отримувати на приватний рахунок мами чи бабусі. Вони, хоча й близькі підприємцеві люди, точно не зможуть пояснити, звідки їм надійшли гроші, сума яких у рази вища за їхню пенсію.

Нормативна база

ЦКУ (Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV); ГКУ (Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV); КАСУ (Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747–IV); ЦПКУ (Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618–IV); ПКУ (Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755–VI); Закон України від 18.09.2012 р. № 5284–VI «Про внесення змін в деякі законодавчі акти України відносно функціонування платіжних систем і розвитку безготівкових розрахунків»; Закон України від 05.04.2001 р. № 2346–III «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»; Закон України від 07.12.2000 р. № 2121–III «Про банки і банківську діяльність»; Закон України від 28.11.2002 р. № 249–IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму»; Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492

Опубліковано в газеті «Бухгалтерія» № 10 (1049)

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ^{1*}

Блог на сайті «Ubr.ua»

Про автора: О. Охрименко, президент Українського аналітичного центра

Квартира от государства для молодой семьи. Что можно ожидать в 2013 году?

Первая цифра будет самой страшной. В очереди на квартирном учете стоит больше 1 млн человек. Хотя, это во многом условная очередь. Так как это сумма разрозненных данных различных реестров очередников, которые ведут различные ведомства и госструктуры. Не исключено, что в этой очереди находятся и люди, которые уже за счет своих средств приобрели себе жилье, но пока из очереди уходить не собираются. А вдруг? Разные случаи в жизни бывают. Поэтому, сейчас планируется создать единый государственный реестр лиц, нуждающихся в улучшении жилищных условий, и ожидается, что общее количество очередников уменьшится за счет отсева случайных лиц. Хотя, не стоит думать, что очередь может уменьшиться радикально. Все же жизнь продолжается, и уже подросли дети тех родителей, которые когда-то давно стали в эту самую очередь.

Не стоит ожидать чуда в 2013 году. Чуда не будет, но некоторые подвижки будут. И потому, что цифры запланированы небольшие, есть надежда, что это будут выполнимые цифры.

В 2013 году Фонд содействия молодежному строительству согласно Государственной программы активизации развития экономики на 2013-2014 год КМ №187 27.02.2013 года будет обязан профинансировать покупку жилья 2 287 молодым семьям по программе «30 % на 70 %».

Это программа работает давно и, хотя были проблемы в 2009 году, но сейчас таких проблем нет. Как говорится, ушли ошибки прошлого. Перестали гоняться за нереальными цифрами. Увязали объемы финансирования с количеством реальной доплаты молодым семьям. Поэтому, две тысячи квартир для молодых семей это немного исходя из количества желающих иметь жилье в Украине. Но, очень интересную мысль высказал руководитель Фонда содействия молодежному строительству Русихин Леонид Иванович: «Две тысячи – мало квартир? Может и мало, но больше чем просто «ноль». Действительно, лучше пусть две тысячи реальных квартир, чем обещания о несуществующих сотнях тысяч, которые потом превращаются в самый обыкновенный ноль целых и ноль десятых. Фактически программа «30% на 70%», покупка квартиры со скидкой. Существует утвержденный перечень домов и квартир, где можно купить квартиру с 30% за счет денег Фонда содействия молодежному строительству. Это дома,

¹ * Збережено стиль і граматику оригіналу

которые строятся в различных регионах Украины. Дома разные и квартиры разные, но только эконом-класса. При этом методика расчета 30% скидки учитывает площадь квартиры. Согласно действующему украинскому законодательству государство за счет госбюджета предоставляет льготу только на квартиру общей площадью 21 м² и плюс 10,5 м² дополнительно на семью. Другими словами, скидка в 30% распространяется только на 31,5 м² квартиры, за остальную площадь покупатель оплачивает самостоятельно уже без скидки. Доплата позволяет сэкономить на покупке квартиры, но не позволяет за счет ее купить квартиру. Может поэтому не всем эта программа подходит. Но опять-таки все зависит от квартиры и дома. В том же Киеве через программу «30% на 70%» можно купить квартиру по цене от 7 до 10,5 тыс. грн за 1м². Как говорится, выбирайте.

Согласно той же Госпрограмме правительства на 2013-2014 год Фонду содействия молодежного строительства будут выданы деньги на выдачу льготных кредитов для молодых семей в количестве 2670 в 2013 году и 2900 кредитов в 2014 году. Чем ближе выборы, тем щедрее правительство. Молодежный кредит существует в Украине уже довольно таки долго, и желающих его получить тоже много. Многих привлекает ставка 3% по кредиту, а еще возможность уменьшения кредита по мере рождения детей. При рождении ребенка проценты по кредиту вообще не удерживаются, если рождается второй ребенок сумму задолженности по кредиту уменьшается на 25%, а при рождении третьего ребенка на 50%. При этом появляется пресловутая цифра 21 м² общей жилой площади и плюс 10,5 м² на семью, на которых распространяется льготное кредитование. Но, это не смущает людей, и поэтому сегодня очередь желающих получить льготный молодежный кредит составляет большее 11 тыс. человек, и она растет. Поэтому явно правительство сэкономило на молодежных кредитах. Уже давно было бы желательно довести ежегодный объем этих кредитов хотя бы до пяти тысяч, а лучше до десяти тысяч, это реально решало бы проблему жилья для молодежи. Но пока что стимулируют только желание людей иметь возможность получить льготный кредит.

Хотя, всем кому не достанется льготного молодежного кредита, Государственная программа активизации развития экономики на 2013-2014 год предлагает воспользоваться компенсацией процентов по кредитам для молодых семей. Тут возможностей больше. На 2013 год Фонд содействия молодежному строительству будет иметь возможность компенсировать часть процентов по 8459 кредитам молодых семей. Запланирован существенный рост по сравнению с 2012 годом, тогда такого рода льготы получило меньше тысячи желающих. Согласно этой программы Фонда молодые семьи могут получить кредит в госбанке под 16 % годовых, а уже Фонд оплатит 13 %, чтобы общая ставка была 3 % по кредиту. Опять-таки, существуют ограничения по площади квартиры, на которую распространяет компенсация, но уже не такие жесткие как по классическому льготному кредиту. По этой программе компенсация процентов

распространяется на квартиры площадью от 40 до 76 м². Это кое-что в наше время. Поэтому вот эта программа Фонда действительно можно быть интересной для молодых семей, который смогут получить кредит в госбанке. А для этого желательно работать или в госструктуре, или в крупной компании и иметь деньги на первый взнос. Без этого никак. Льгота, это еще не значит бесплатно.

Мало, мало денег выделяется из госбюджета для молодых семей на покупку жилья. Это понятно, что много никогда не будет. По итогам 2012 года рост госфинансирования по этой программе вырос в несколько раз, а нужно, чтобы рост был в десятки раз, тогда действительно можно говорить о рывке и прорыве в этом направлении. Но это нереально с нашим госбюджетом. В данной ситуации выход может быть только один – применить зарубежный метод привлечения денег на финансирование жилья для молодежи. К слову, наш Фонд содействия молодежному строительству, это классическая копия европейского аналогичного фонда. В странах Западной Европы существуют аналогичные фонды и тоже испытывают постоянную нехватку финансирования со стороны госбюджета. Поэтому для решения этой проблемы, правительство таким фондам дает не деньги, а свои госгарантии. Суть этого метода финансирования очень простая. Фонд выпускает свои облигации с госгарантиями и продает их на фондовом рынке. Так как это ценные бумаги с госгарантиями, то они считаются по надежности немного ниже гособлигаций, но выше муниципальных облигаций. Эти ценные бумаги с большой охотой покупают негосударственные пенсионные фонды и страховые компании и таким образом обеспечивают такого рода Фонды содействия молодежному строительству необходимым количеством денег. У нас за счет предоставления госгарантий под облигации Фонда содействия молодежному строительству можно только частично решить проблему с деньгами. В Украине пенсионные фонды и страховые компании – плохие покупатели ценных бумаг, сами денег не имеют. Реальными покупателями таких ценных бумаг могут быть только банки. Но даже при таком состоянии нашей финансовой системы, стоило бы запустить систему госгарантий на ценные бумаги Фонда содействия молодежному строительству. Потому что с такими темпами госфинансирования бума на рынке молодежного жилья сделать не получится (*ubr.ua* (<http://blog.ubr.ua/finansy/kvartira-ot-gosudarstva-dlia-molodoi-semi-chno-mojno-ojidad-v-2013-godu-5376>). – 2013. – 15.04).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Т. Монтян, юрист

Грабування киян у промислових масштабах: схеми, факти, суми.

Мені часто закидають, що я не просто критикую нашу доблесну квазі-опозицію, а прямим текстом називаю її представників лузерами, імпотентами та шахраями, які не хочуть ніякого покращення життя для людей, а хочуть банально

обійняти місце влади та «доїти» народ на тих же самих умовах. «Люди, ми няшечки – а отже, проженить злих ригів від корита, і дозвольте жерти з цього корита нам!» – ось і вся мантра, яка пропонується народу України.

І нашу псевдо-опозицію ще можна було б зрозуміти, якщо б «для широкого вжитку народних мас» вони гнали б свої звичні маразматичні гасла на кшталт «Ми їх зупинимо!», «Банду – геть», тощо, а самі тихенько робили щось корисне для народу. Наприклад, захищали майнові права співвласників багатоквартирних будинків та територіальних громад, якщо вже до державного майна дотягнутись поки що нездатні.

Та куди там! Нашій доблесній «опозиції» глибоко «по барабану» тотальне пограбування членів територіальних громад, яке відбувається просто у них на очах, і більше того – за їхньою безпосередньою участю!

Аби не бути голослівною – ось конкретний приклад, місцевий, київський. Скільки у нас «опозиціонерів» в Київській міській Раді? ...А користі від них для громади? Ніякої, звісно...

Доленосна подія в плані небувалого за масштабами пограбування киян сталася 27 грудня 2001 року. Тоді Київрада ухвалила знамените рішення № 208 «Про формування комунальної власності територіальних громад районів міста Києва». Це рішення затверджувало новий, «розширений» перелік об'єктів комунальної власності громади Києва. В додатках до цього безприкладного за своїм цинізмом рішення з'явилися... фактично всі багатоквартирні будинки міста Києва. Уявляєте собі – в цих будинках давно вже приватизовано суттєву кількість квартир. Тобто – вони давно вже набули статусу спільної власності людей, які приватизували ці квартири, та територіальної громади – формального власника неприватизованих квартир! Зайвим є нагадувати, що так само діяли чинуші-мародери і в інших територіальних громадах, але поговоримо поки що про київських «опозиціонерів».

А далі – все пішло як по накатаній. Сесії районних у місті Києві Рад, до того, як їх ліквідували, на підставі рішення Київради № 208, дружно поухвалювали рішення з умовними назвами на кшталт «Про затвердження переліків об'єктів комунальної власності ХХХ району м. Києва, що підлягають приватизації та внесення змін до попередніх рішень». Такими рішеннями затверджувалися переліки об'єктів комунальної власності територіальної громади ХХХ району. А саме: нежилі приміщення та будинки, що підлягають приватизації шляхом викупу орендарем, згідно з додатком №...

Неважко здогадатись, що до переліку цих об'єктів, що «...підлягають приватизації шляхом викупу...», увійшли «комерційно перспективні» нежилі приміщення багатоквартирних будинках. Вони навіть близько ніякого відношення не мали до власності територіальних громад, а мали бути переданими безоплатно у спільну власність громадян одночасно з приватизацією ними квартир (кімнат у квартирах) багатоквартирних будинків, згідно знаменитого Рішення Конституційного суду від 2 березня 2004 року №4-рп/2004.

Деякі люди навіть примудрилися через суди виключити деякі будинки з переліку будинків «комунальної власності» – ось, наприклад, один і два. Але це – рідкісні виключення; за 10 років дерибану під егідою цього рішення №208 у киян було вкрадено біль 15 половиною тисяч підвалів, горищ та інших об'єктів загальною вартістю біля двох з половиною мільярдів доларів! На ці гроші можна було б капітально відремонтувати практично весь Київ – але натомість вони пішли в кишені спритних дерибанщиків, в тому числі – опозиційних.

...Коли в Києві ліквідували районні ради, постала нагальна необхідність «апгрейдити» рішення N206. З'явилося рішення Київської міської ради від 02.12.2010 N284/5096 «Про питання комунальної власності територіальної громади міста Києва», в додатки до якого потрапили знову ж таки ВСІ багатоквартирні будинки міста Києва – крім тих, в яких з 2001 по 2010 рік були створені ОСББ.

На жаль, абсолютна більшість киян, як і решта громадян України – вперто не бажають розуміти та усвідомлювати, що в місті Києві фактично не існує житлових будинків, що знаходяться у власності територіальної громади міста Києва, тобто, в «комунальній власності». Єдине виключення – гуртожитки, або житлові будинки, в яких не приватизовано жодної квартири.

Дуже розповсюдженою є теза, яка дуже активно інсталюється в мозк людей «комунальною мафією» – що нібито в житловому будинку приватними є лише квартири, а сам будинок – є комунальним майном. Абсурдність цієї тези, на жаль, не доходить до людей, які на повному серйозі вважають, що так воно і є – «частини», тобто квартири – є їхньою власністю, а «ціле», яке складається з цих частин – якимось чином – не їхнє! Це все одно, як якщо б машина, придбана в шлюбі, належала не чоловіку та жінці – по S у кожного – а найближчій СТО!

Зрозуміло, що теза про «будинки в комунальній власності» суперечить низці законів та рішень Конституційного Суду. Але такі «дрібниці» – «па барабану» дерибанщикам, в тому числі – і від «опозиції».

Навіть якщо всі підвали та горища вже поділені, існує ще купа способів нажитися на чужому майні – майні, яке належить киянам. Наприклад, можна «доїти» провайдерів, які, негідники такі, самі якось домовляються та заводять тирнет в будинки, а з Поповим та депутатами не діляться, нігадяї! Тоді з'являється рішення Київради від 14.07.2011 року № 478/5765, яким КП «Київжитлоспецексплуатація» уповноважується стати єдиною структурою, яка відповідає за організацію телекомунікацій в будівлях. За прокладку кабелю в будинок кожен оператор повинен почати платити КП єдиний встановлений тариф – 0,6 грн./міс. за кожену квартиру (незалежно від того, підключена вона до інтернету чи ні).

Або – 17 серпня 2012 року Київською міськдержадміністрацією приймається розпорядження за № 1464 «Про проведення інвестиційного конкурсу із залучення інвестора до розміщення реклами в ліфтах житлових будинків комунальної власності міста Києва», і вже знайома нам шарашка, яка формально є

комунальною власністю, а насправді належить чинушам та депутатам – КП «Київжитлоспецексплуатація» – визначається замовником виконання робіт із облаштування об'єктів «які потребують залучення інвестицій».

Кожен може відкрити вказане розпорядження та відповідні додатки до нього, та з гордістю побачити власний будинок з ліфтом у переліку «будинків комунальної власності».

Неважливо, що в вашому будинку якщо не всі, так точно абсолютна більшість квартир приватизовано. Все одно, – дерібанщики з Київради вже оголосили ваш будинок «комунальною власністю» і без вашого відома та згоди вже вирішили, що хтось буде там розміщувати якусь рекламу і отримувати за це гроші – за гарненький «відкат» натхненникам схеми.

Вам це не подобається? Мені теж. Тому мені для того, аби спробувати зупинити спритних шахраїв, довелося знайти людину, яка має квартиру в будинку «імені комунальної власності».

За позовом цієї людини, представником якої я була в суді, Київським апеляційним адміністративним судом було визнано протиправним та скасовано Розпорядження Виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) № 1464 від 17.08.2012 року в частині включення до Переліку об'єктів, які потребують залучення інвестицій (розміщення реклами в ліфтах житлових будинків комунальної власності міста Києва) житловий будинок, що заходиться за відповідною адресою позивача.

Апеляційний суд скасував нахабне та продажне рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 17 грудня 2012 року у цій справі, коротка суть якого зводилась до того, що оскільки Київська міська рада своїм рішенням затвердила перелік будинків комунальної власності (рішення Київської міської ради від 02.12.2010 № 284/5096 «Про питання комунальної власності територіальної громади міста Києва»), то будинок в якому мешкає позивач, автоматично має належати до комунальної власності міста Києва.

Дуже дивно, що Київська міська рада, в якій засідає неміряно «опозиціонерів», з таким же успіхом не віднесла до комунальної власності все належне громадянам майно, або планету Земля загалом.

Зокрема, Київським апеляційним адміністративним судом було зазначено:

«Колегія суддів апеляційного суду критично відноситься до рішення Київської міської ради від 2.12.2010 року № 284/5096 «Про питання комунальної власності територіальної громади міста Києва», відповідно до якого будинок, який знаходиться за адресою: АДРЕСА_1 включений в перелік об'єктів комунальної власності.

Так, за юридичною силою вказане вище рішення Київської міської ради від 02.12.2010 року № 284/5096 «Про питання комунальної власності територіальної громади міста Києва» відноситься до підзаконних нормативно-правових актів та повинно прийматися (видаватися) на основі та на виконання Конституції

України і законів України, міжнародних договорів України і не повинні їм суперечити.

В свою чергу, за ієрархією нормативно-правових актів, Закони України (до яких відносяться й Кодекси, зокрема Цивільний кодекс України) мають вищу юридичну силу щодо підзаконних нормативно-правових актів. А у разі суперечності правових норм у нормативно-правових актах різної юридичної сили, діють норми акта, що має вищу юридичну силу.

Виходячи з вищезазначеного, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про те, що рішення Київської міської ради від 2.12.2010 року № 284/5096 «Про питання комунальної власності територіальної громади міста Києва» не відповідає (суперечить) положенням Конституції України, Цивільного кодексу України та іншим законам України, а тому не може бути прийняте до уваги при розгляді даної справи».

На жаль, подібні речі не цікавлять нашу доблесну «опозицію» – тому що її представники плекають надію рано чи пізно стати владою – та «доїти» киян таким самим способом!

Адже суд, керуючись принципом диспозитивності, визнав протиправним та скасував Розпорядження Виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) № 1464 від 17.08.2012 року в частині включення до Переліку об'єктів, які потребують залучення інвестицій (розміщення реклами в ліфтах житлових будинків комунальної власності міста Києва), лише той житловий будинок, співвласником якого є позивач!

Решта ж киян, які є співвласниками інших будинків з «магічного списку», формально і надалі залишаються «об'єктами доїння».

Ось так і живемо – «опозиція» на словах займається «боротьбою зі злочинною владою», а на ділі – сама нею є.

Матчастина для довідки

Частина друга статті 382 Цивільного кодексу України:

«Власникам квартири у дво- або багатоквартирному житловому будинку належать на праві спільної сумісної власності приміщення загального користування, опорні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання за межами або всередині квартири, яке обслуговує більше однієї квартири, а також споруди, будівлі, які призначені для забезпечення потреб усіх власників квартир, а також власників нежитлових приміщень, які розташовані у житловому будинку».

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» суть приватизації державного житлового фонду полягає у відчуженні на користь громадян України, а отже, у їхню власність як квартир (будинків), кімнат у квартирах та одноквартирних будинках, де мешкають два і більше наймачів, так і належних до них господарських споруд і приміщень (підвалів, сараїв тощо) державного житлового фонду.

Відповідно до рішення Конституційного суду України від 2 березня 2004 року № 4-рп/2004 у справі № 1-2/2004, допоміжні приміщення, відповідно до п. 2 ст. 10 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду», стають об'єктами права спільної власності співвласників багатоквартирного будинку, тобто їх спільним майном, одночасно з приватизацією громадянами квартир, що засвідчується єдиним документом – свідоцтвом про право власності на квартиру. Для підтвердження набутого в такий спосіб права не потребується вчинення будь-яких інших додаткових юридичних дій. Власникам квартир немає необхідності створювати з цією метою об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Також, згідно з вказаним рішенням Конституційного суду України:

«Відповідно до Конституції України всі суб'єкти права власності рівні перед законом. У багатоквартирних будинках, де не всі квартири приватизовані чи приватизовані повністю, власник (власники) неприватизованих квартир (їх правонаступники) і власники приватизованих квартир багатоквартирного будинку є рівноправними співвласниками допоміжних приміщень. Вони є рівними у праві володіти, користуватися і розпоряджатися допоміжними приміщеннями. Ніхто з власників квартир не має пріоритетного права користуватися та розпоряджатися цими приміщеннями, в тому числі і з питань улаштування мансард, надбудови поверхів і т. ін.»

У такий спосіб, житловий будинок, в якому хоча б одна з квартир є приватизованою, належить на праві спільної сумісної власності мешканцям цього будинку з моменту отримання свідоцтва про право власності на квартиру (квартири) та не може знаходитись ані в державній ані в комунальній власності.

Загальновідомим є факт, що в Україні понад 90 % житлового фонду приватизовано!

Отже, які саме будинки можуть, згідно із Законом, перебувати у комунальній або державній власності, уявити неважко. Проте, це аж ніяк не багатоквартирні житлові будинки! **(Українська правда**
(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/montyan/5166b64f950c7>). – 2013. – 11.04).

Блог на сайті From-ua.com

Законодательство о биометрических паспортах будет изменено.

В Киеве состоялась пресс-конференция Народного депутата Украины Колесниченко В.В. и Руководителя юридического департамента ВОО «ПГР «Русскоязычная Украина» Салминой Я.О. на тему: Биометрическое хуторянство».

Как рассказал Вадим Колесниченко 13 марта 2013 Кабинетом Министров Украины принято Постановление № 185 «Некоторые вопросы выполнения Закона Украины «О Едином государственном демографическом реестре и документах, подтверждающих гражданство Украины, удостоверяющих личность или ее

специальный статус», которым утвержден бланк паспорта гражданина Украины (т.н. «биометрического паспорта»). При этом данным Постановлением и Законом Украины «О Едином государственном демографическом реестре и документах, подтверждающих гражданство Украины, удостоверяющих личность или ее специальный статус» грубо нарушаются права человека, создается опасная коллизия в отечественном законодательстве, ухудшается конкурентное положение граждан Украины, которые получают такие паспорта путем противозаконного изъятия других языков, кроме украинского и английского, с официальных бланков документов, удостоверяющих личность.

Таким образом, граждане Украины лишаются установленного законодательством права на использование региональных языков или языков меньшинств (немецкого, русского, болгарского, румынского, крымскотатарского и других) в качестве языков официальных документов, удостоверяющих личность. Кроме того, например, даже действующие паспорта граждан Украины составлены на двух языках – украинском и русском, что позволяет свободно путешествовать по ряду стран СНГ – и такая возможность будет потеряна.

В связи с этим депутат напомнил, что статьей 22 Конституции Украины установлено, что «при принятии новых законов или внесении изменений в действующие законы не допускается сужение содержания и объема существующих прав и свобод».

Вадим Колесниченко заявил, что с целью защиты прав человека, восстановления действия принципа верховенства права, устранения законодательной коллизии и имплементации лучшего опыта европейских стран сегодня в Верховной Раде Украины зарегистрирован проект закона про внесение изменений в Закон Украины «О Едином государственном демографическом реестре и документах, подтверждающих гражданство Украины, удостоверяющих личность или ее специальный статус» (об усовершенствовании отдельных положений Единого государственного демографического реестра), которым устанавливается возможность выдачи документов, удостоверяющих личность, на государственном и, по выбору лица, на одном из региональных языков или языков меньшинств Украины, а также в определенных Законом случаях – на иностранных языках и латиницей (*From-ua.com* (<http://from-ua.com/news/bf12cd324d726.html>). – 2013. – 9.04).

Блог на сайті «НЕФАКТ.com.ua»

Правительство предлагает внести изменения в Закон Украины «О судебном сборе».

Правительство предлагает внести изменения в Закон Украины «О судебном сборе», дополнив перечень льготных категорий позицией «Государственная инспекция Украины по вопросам защиты прав потребителей».

Соответствующее решение об одобрении законопроекта «О внесении изменения в статью 5 Закона Украины «О судебном сборе» относительно дополнения перечня льготных категорий» Кабинет Министров принял 1 апреля 2013 года, сообщает пресс-служба КМУ.

На сегодня Госпотребинспекция как специально уполномоченный центральный орган исполнительной власти и его территориальные органы утратили льготы на уплату судебного сбора по искам, с которыми они обращаются в суд по целому ряду дел. В частности, за нарушение законодательства о рекламе, о рыночном надзоре и контроле непищевой продукции, об общей безопасности непищевой продукции, о мерах по предупреждению и уменьшению употребления табачных изделий. Ведь если предприятия не платят штрафы в добровольном порядке, они взыскиваются в судебном.

Таким образом, освобождение Госпотребинспекции Украины и ее территориальных органов от уплаты судебного сбора по искам о взыскании штрафов в принудительном порядке не только сэкономит средства госбюджета, но и усилит контроль за поступлением в бюджет сумм штрафов субъектов хозяйствования за нарушение требований законодательства (*НЕФАКТ.com.ua* (<http://nefakt.com.ua/?p=9338>). – 2013. – 2.04).

Блог на сайті foma.ru

4 апреля в Верховной Раде Украины состоялось рассмотрение проекта закона, запрещающего дискриминацию лиц нетрадиционной половой ориентации.

Отмечается, что в случае принятия данного законопроекта будут введены гражданская, административная и уголовная ответственность за критику нетрадиционных половых отношений, за отказ принять на работу лиц нетрадиционной ориентации и за подстрекательство к их дискриминации.

Участники специальной пресс-конференции, посвященной данному вопросу – председатель «Народного собора Украины» Игорь Друзь и глава организации Союз женщин Украины «За будущее детей», народный депутат Украины 4 созыва, глава фонда госимущества Валентина Семенюк-Самсоненко отметили, что данный законопроект не поддержала ни одна религиозная конфессия Украины.

Они также добавили, что закон полностью противоречит закону, уже принятому в первом чтении под № 8711 – о запрете пропаганды в стране гомосексуализма (*foma.ru* (<http://www.foma.ru/v-ukraine-mogut-prinyat-zakon-o-zaprete-diskriminaczii-licz-netradicijnoj-orientaczii.html>). – 2013. – 4.04).

**Блог на сайті objectiv.tv
Про автора: Д. Квартальнов**

Таксисты помогут писать закон о своей деятельности.

Министерство инфраструктуры совместно с Профсоюзом таксистов Украины разрабатывает законопроект «О перевозках на такси».

Цель проекта – организация качественных и безопасных перевозок пассажиров и обеспечение прозрачной деятельности таксистов. Как сообщается на официальном сайте Министерства инфраструктуры, к разработке законопроекта привлечены профессиональные и общественные организации водителей. Профсоюз таксистов Украины обратился в министерство с предложением помочь власти быстрее разработать законодательство о таксомоторных перевозках.

В частности, лицензию предлагают упразднить, а вместо нее ввести несколько более конкретных документов: разрешение на автомобиль-такси и разрешение на деятельность информационно-диспетчерской службы. Выдавать эти документы планируют в местных разрешительных центрах. Без разрешений осуществлять пассажироперевозки на территории определенной административной единицы будет нельзя.

В новом законодательстве планируют закрепить такие обязательные признаки такси, как размещение информации о тарифе на бортах автомобиля, оборудование исправным таксометром, опознавательный фонарь – «шашечки» – на крыше автомобиля.

По статистике Министерства инфраструктуры, из 6,9 млн. зарегистрированных в Украине легковых автомобилей всего 40,6 тыс. имеют право осуществлять перевозки как такси, 10,8 тыс. – заказные перевозки, что в сумме составляет 1% от общего количества (*objectiv.tv* (<http://www.objectiv.tv/130413/83134.html>). – 2013. – 13.04).

**Блог на сайті «Вестник Запорожья»
Про автора: А. Сейтеминов**

Референдум по вопросу изменений в Конституцию может быть незаконным.

Члены Конституционной ассамблеи (КА) написали открытое обращение к ее председателю Леониду Кравчуку с призывом не нарушать референдумом конституционный порядок внесением изменений в Основной Закон.

Под открытым обращением, подписались шестеро членов Конституционной ассамблеи, в частности, представители так называемого третьего сектора (общественных организаций и аналитических центров): Александр Барабаш,

Игорь Когут, Николай Козюбра, Игорь Колиушко, Владимир Крыжановский, Николай Мельник. Открытое обращение к председателю Конституционной ассамблеи датирована 5 апреля 2013 года.

В начале обращения члены Конституционной ассамблеи напоминают, что 6 ноября 2012 года «Верховная рада Украины предыдущего созыва «под занавес» своей работы с грубым нарушением конституционной и регламентных процедур, а также превышением своих полномочий приняла Закон Украины «О всеукраинском референдуме». По словам авторов обращения, данный закон устанавливает неконституционный порядок внесения изменений в Конституцию Украины и принятия новой Конституции Украины.

«Принятием этого закона было очевидно проигнорирован закрепленный в статье 8 Конституции принцип верховенства права, который, в частности, заключается в том, что Конституция Украины имеет высшую юридическую силу, а законы и иные нормативно-правовые акты принимаются на ее основе и должны соответствовать ей. Верховная рада Украины, приняв данный закон, поставила его над Конституцией Украины», – отмечают члены Конституционной ассамблеи.

Авторов обращения беспокоит то, что «представители действующей политической власти все чаще высказывают мнение о возможности проведения в ближайшее время всеукраинского референдума по вопросам внесения изменений в Конституцию, над проектом которых работает Конституционная ассамблея, в обход парламента».

Кроме того, членов Конституционной ассамблеи беспокоят высказывания в СМИ председателя КА Кравчука, свидетельствующие, что он также «не исключает такой возможности».

«По сообщениям отдельных политиков и СМИ власть уже приступила к организационной подготовки по проведению такого референдума», – пишут члены КА.

«Практическая реализация Закона Украины «О всеукраинском референдуме» в части принятия на референдуме решение об изменении действующей Конституции Украины недопустима. Во-первых, Конституция Украины может быть изменена исключительно способом, который установлен разделом XIII Конституции Украины – при обязательном участии в этом процессе украинского парламента и Конституционного суда Украины. Во-вторых, процедура внесения изменений в Конституцию референдумом по «народной инициативе» без участия представительных органов не соответствует европейским демократическим стандартам, одной из существенных составляющих которых является обеспечение баланса между непосредственной и представительной демократией и достижения консенсуса в обществе. Поэтому такая процедура несомненно будет расценена европейскими и международными организациями как антидемократическая. Реализация указанного сценария итоге приведет к разрушению конституционного строя

Украины, поставит под угрозу ее евроинтеграционные стремления, демократическое и правовое развитие нашей страны», – заявили члены КА в открытом обращении.

«По нашему глубокому убеждению, Конституционная Ассамблея не может стоять в стороне той ситуации, которая складывается сейчас в Украине вокруг конституционной реформы», – заверили авторы открытого обращения.

По их словам, согласно указу президента № 328/2012, Конституционная ассамблея уполномочена не только осуществлять подготовку соответствующей Концепции и законопроекта (законопроектов), но и рассматривать вопрос о порядке внесения изменений в Конституцию Украины.

Члены КА призывают Кравчука внести в повестку дня ближайшего заседания Конституционной ассамблеи вопрос о подтверждении ею позиции относительно необходимости соблюдения конституционного порядка изменения Конституции Украины. Кроме того, авторы обращения просят коллег – членов Конституционной ассамблеи – поддержать их инициативу на заседании КА и «официально определить ее позицию по этому судьбоносному для Украины вопросу».

По мнению авторов письма, «в нынешней ситуации рассмотрение Конституционным Ассамблеей вопроса о таком порядке (о порядке внесения изменений в Конституцию Украины) является гражданским и профессиональным долгом ее членов».

«Конституционная Ассамблея, в состав которой входят известные юристы, политики, общественные деятели, имеет авторитетно заявить обществу и власти о том, что Конституция Украины может быть изменена исключительно в порядке, предусмотренном разделом XIII Конституции Украины. Конституционная Ассамблея не может равнодушно относиться к тому, каким образом и с какой целью будут использованы результаты ее работы. Высказывание Конституционной ассамблеей такой позиции продемонстрирует ее приверженность принципу верховенства права и демократии», – отмечают члены КА.

Напомним, 27 ноября 2012 года президент Украины Виктор Янукович подписал закон № 5475-VI «О всеукраинском референдуме».

10 января 2013 года первый президент Украины и председатель Конституционной ассамблеи Леонид Кравчук пообещал обнародовать концепцию внесения изменений в Конституцию в марте.

По мнению члена КА Виктора Мусияки, известного украинского юриста и политика, экс-вице-спикера Верховной рады Украины и одного из авторов Конституции, Гражданского кодекса Украины и многих других законов, Конституционная ассамблея «используется как респектабельный занавес при наличии антиконституционного закона о референдуме».

Как известно, в состав Конституционной ассамблеи входят 93 эксперта и политика.

Представители Венецианской комиссии в декабре 2012 года выразили обеспокоенность тем, что изменения в Конституцию Украины могут быть приняты на референдуме.

9 марта СМИ сообщили, что Центральная избирательная комиссия Украины начала подготовку к проведению всеукраинского референдума (Вестник Запорожья (<http://visnyk.zp.ua/politika/referendum-po-voprosu-izmenenij-v-konstituciyu-mozhet-byt-nezakonnym.html>). – 2013. – 11.04).

Блог на сайті AIN.UA

Про автора: О. Карпенко, корреспондент AIN.UA

Украина и Россия сблизят законодательство в сфере ИТ.

Отраслевые объединения Украины и России договорились совместно развивать ИТ. Такое соглашение подписали Ассоциация компьютерных и информационных технологий – АПКИТ (Россия), Ассоциация «Информационные технологии Украины» (Украина) и Ассоциация предприятий информационных технологий – АПИТУ (Украина). Один из центральных пунктов договоренности – сближение законодательного поля в Украине и России в сфере ИТ.

Россияне смогут перенять опыт стимулирования ИТ-индустрии (на данный момент в Украине работают некоторые налоговые льготы для компаний-разработчиков). В России же лучше развито электронное правительство и подготовка ИТ-специалистов.

Как AIN.UA объяснили в ассоциации «ИТ Украины», под «сближением законодательств» имеется в виду взаимный обмен опытом по стимулированию ИТ-индустрии со стороны государства. Также – унификация законов в сфере защиты интеллектуальной собственности, образования, инновационной экономики. В тексте меморандума также есть пункты о совместной работе по привлечению ИТ-бизнеса к созданию технопарков. Это может способствовать промышленному сотрудничеству стран.

Напомним, по оценкам Кабмина, к 2015 году оборот украинской ИТ-отрасли составит до 10% ВВП. В 2012 году, к примеру, номинальный ВВП оценивают на уровне \$167 млрд., т. е. ИТ-рынок может дорасти до примерно \$16 млрд. Это случится, если отрасли дать стимулы для развития (*AIN.UA* (<http://ain.ua/2013/04/09/120435>). – 2013. – 9.04).

Блог на сайті forum-msk.org

Про автора: Н. Воронова

Украинские фашисты выступили за увеличение количества аборт

Украинская фашистская партия «Свобода» 5 апреля зарегистрировала проект Закона о внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины (для запрета искусственного прерывания беременности (абортов) № 2646-1. Нацисты требуют:

Приравнять юридически эмбрион к статусу человека.

Сузить круг случаев, в которых разрешено искусственно прерывать беременность, до трех следующих: когда беременность несет прямую угрозу жизни женщины, если медицинские показатели плода указывают на патологию, несовместимую с жизнью будущего ребенка и доказанных в суде фактов, ребенок был зачат в результате изнасилования, а во всех остальных случаях: ввести уголовную ответственность как для женщины, так и для врача, путем лишения свободы сроком от 3 до 7 лет.

Ввести административную ответственность за публичное озвучивание того факта, что эмбрион не является человеком, а также за «популяризацию абортов».

Внести изменения в Закон Украины «О лекарственных средствах» относительно запрета продажи любых abortивных средств.

Итак, фашисты снова ставят под сомнение дееспособность женской половины человечества, пытаясь лишить женщину права распоряжаться собственным телом. Это и понятно, фашистским вождям нужна целая армия пушечного мяса, которую можно разменять на прибыли в новой мировой войне. Для этой цели женщина должна быть превращена в бесправную скотину для производства новых солдат. Но как же аборт, ведь это действительно ужасное явление, скажут иные работницы и работники и будут правы. Давайте думать вместе.

Практически для любой женщины аборт, если она на него идёт, есть тяжёлая трагедия, чреватая глубокой депрессией и психологической травмой. Женщина, идущая на аборт, в подавляющем большинстве случаев жертва, а не палач. Не женщина виновата в тех обстоятельствах, которые толкают на аборт, а социально-экономическая система. Отсутствие жилья, работы, социальная незащищённость, безнаказанность насильников (в первую очередь насильников в погонах и с большими кошельками), патриархат, обрекающий на полускотское существование в браке с нелюбимым – это и ещё очень многое другое толкает женщину на аборт.

К чему же приведут меры, предложенные фашистами? Такие меры приведут не к снижению количества абортов, а к его росту. Запрет абортов сопровождается всплеском патриархальной пропаганды и снижению уровня сексуального образования населения, что в свою очередь приводит к увеличению числа «нежелательных» беременностей, ведь социально-экономические проблемы никуда не деваются. Отсутствие сексуальной грамотности приводит к снижению возраста вступления в половую жизнь. От женщин требуют «рожай больше любой ценой!», но женщина, если она в своём уме, сопротивляется этому. Растёт число самостоятельных и подпольных абортов, а в условиях существования частной

собственности, подпольные аборты примут действительно гигантский размах. Эффект от мер, предлагаемых фашистами, можно будет сравнить с эффектом от введения в США сухого закона – огромный чёрный рынок, на котором делают деньги в том числе самые богатые люди страны. Не хотят ли сами фашисты забрать себе эту коммерческую нишу? В таком случае их борьба с абортами не только лицемерие, но и чудовищный цинизм.

В конкретных мерах, предложенных фашистами, содержится мина замедленного действия. Возьмём, например, запрет abortивных медикаментов. К таковым относятся таблетки, принимаемые женщиной в течении 72 часов после нежелательной половой связи. Может ли человек в своём уме сказать, что такая мера приведёт к снижению количества нежелательных беременностей? Или вопрос о совместимости с жизнью болезней ребёнка в утробе матери. Синдром Дауна вполне совместим с жизнью. Что же, женщина обязана плодить несчастных инвалидов, устраивать им и себе невыносимую, чудовищную жизнь? По мнению фашистов – да. Посмотрите на требование фашистов в суде доказывать факт изнасилования для произведения абортов: ведь подавляющее большинство случаев изнасилования проходит вообще вне поля зрения государства, начиная с семей. Зная, что большинство изнасилований не то что до суда, до следствия не доходят, фашисты требуют от женщин в наше время «идти в суд»! Наверно, если бы в суде так просто доказывался факт изнасилования, наказанных насильников было бы в сотни и тысячи раз больше.

Что же нужно для того, чтобы спасти женщину от абортов, чтобы действительно снизить их число? Необходимо уничтожить частную собственность, являющуюся корнем тех социально-экономических бедствий, превращающих человека вообще, женщину и ребёнка в частности, в материал для извлечения прибыли, в рабочую скотину и объект насилия «сильных». Когда женщина будет свободна, защищена, обеспечена работой, когда она будет жить в цивилизованном обществе, где широко распространено половое воспитание, число абортов будет снижаться, пока не достигнет минимально возможных пределов. И такое общество обойдётся без принуждения и запретов (*forum-msk.org* (<http://forum-msk.org/material/society/9874308.html>). – 2013. – 15.04).

Блог i-v-n.livejournal.com

Почему засекречено соглашение о добыче сланцевого газа?

Многочисленные попытки журналистов в официальном порядке получить от правительства Украины текст заключённого 24 января 2013 года в Давосе Соглашения между Украиной и компаниями «Shell» и «Надра Юзовская» о разделе продукции от добычи сланцевого газа на Юзовском участке до сих пор не увенчались успехом. Оказалось, что текст «засекречен», дабы не повредить переговорам, ведущимся с компанией «Chevron» о добыче сланцевого газа на

Олесской газовой площади. Тем не менее буквально на днях текст Соглашения, неизвестно какими путями, появился в Интернете...

«Мы законов не нарушаем». Мы не зря упомянули о «секретности» Соглашения с «Shell»: сам этот факт уже является нарушением закона Украины «О доступе к публичной информации», поскольку данное Соглашение является документом, имеющим большое общественное значение. Хотя бы потому, что касается размещения небезопасного в экологическом плане производства в самом густонаселённом регионе Украины. Впрочем, экологические риски – отдельная тема, которой здесь мы касаться не будем. Нас интересуют «странности» самого документа.

Отписываясь на запросы журналистов, будто «секретность» связана с ведущимися переговорами с иным инвестором, украинские чиновники, мягко говоря, лукавили: статья 33.3 гласит: «Срок конфиденциальности. Без ограничений в отношении использования и раскрытия информации, которая содержится в каком-либо ином соглашении, ограничения в отношении использования и раскрытия конфиденциальной информации согласованы Сторонами в этой статье 33, действуют на протяжении периода действия Соглашения и прекращаются по истечении 5 (пяти) лет после окончания или прекращения этого Соглашения».

Под понятие же «конфиденциальная информация», оговоренное в статье 1, подпадают все данные по выделенному «Shell» участку, любые данные об условиях Соглашения и деятельности сторон по его реализации, любые обсуждения и решения уполномоченного государственного органа, отвечающего за сотрудничество с «Shell», содержание и статус любого бюджета или программы работ по каждому конкретному участку газодобычи, все документы, данные, информация, содержащие сведения о работе «Shell» на выделенном ей участке. Включая результаты, которых достигнет компания. Ну а поскольку выше упомянутый «уполномоченный государственный орган» отвечает и за принятие решений в случае возникновения угрозы жизни, здоровью и состоянию окружающей среды, он не будет иметь права даже оповестить людей об этой угрозе, не разгласив сведений, отнесённых к категории «конфиденциальных».

Чем думали украинские переговорщики, представляющие государство, при подготовке данного Соглашения, неизвестно. Тем не менее они просто-напросто ввали, когда заявляли, что государство, подписывая документ, гарантирует, что «...заключение, передача и исполнение этого Соглашения не нарушает никаких положений... какого-либо законодательства Украины или нормативных актов» (статья 29.1 (iii) (c)). Ввали потому, что такая секретность вопиюще противоречит, как уже сказано, закону Украины «О доступе к публичной информации».

«Безвозмездно, что значит даром»

Стремление к халяве сквозит из всех щелей Соглашения. Халява для инвестора, украинской компании «Надра Юзовска», состоит в том, что данная компания не вкладывает собственных средств, имея при этом долю в 50% (статья

2.4). За украинского инвестора расплачивается инвестор иностранный (!): «4.12.1. Согласно положениям статьи 4.5, «Иностранный инвестор будет осуществлять финансирование с процентной ставкой 0% (ноль процентов) доли участия «Надры Юзовской» в расходах на нефтегазовую деятельность на протяжении периода начального геологического изучения, которая предусмотрена Программой начального геологического изучения за пределами какого-либо участка разработки».

Это же касается и выплат инвесторов государству, связанных с началом различных этапов работ: «4.12.4. Согласно положениям статей 4.12.2 и 4.12.3, «Иностранный инвестор также будет финансировать долю участия «Надры Юзовской» в отношении выплаты бонусов, которые перечислены в статьях 4.11, 5.7 и 5.8, и такие затраты являются затратами, которые подлежат возмещению Иностранным инвестором». На вопрос, чем так полюбилась прекрасно умеющим считать деньги британским нефтяникам из «Shell» никому не известная украинская компания, предлагаем поискать ответ самостоятельно.

Халявные 4 миллиона долларов за получение спецразрешения на геологоразведку и 5 миллионов за пользование пылящимися без дела данными о договорном участке получает государство. Потом к ним добавляются халявные бонусы: 25 млн. за подписание Соглашения, 25 млн. за получение первого газа, 50 млн. за начало первой разработки, 100 млн. за достижение пикового уровня разработки (не менее 20 млрд. кубометров газа в год). В течение первого года действия Соглашения – 2 млн. в качестве социальных выплат, в последующие – по 3 млн. плюс полпроцента от годового бюджета инвестиций. Полтора миллиона – гранты украинским вузам на изучение нетрадиционных методов добычи газа. Не считая недвижимости и техники, которая передаётся государству, после того как в них исчезла необходимость у добывающей компании. Ну и, конечно,

Халявный газ (от 40 до 60% в зависимости от затрат инвесторов), остающийся после того, как будут компенсированы затраты по газодобыче и выплаченным инвесторами бонусам, а также прочее, прочее, прочее...

Таможня даёт добро

Если кто-нибудь подумает, что все эти пряники Украина получит исключительно из любви к ней англосаксов, то он глубоко ошибётся. Филантропией британцы никогда не грешили. В обмен на бонусы (которые, напомним, возмещаются англичанам за счёт продажи добытого газа), социальные отчисления, гранты и необходимость произвести оплату за украинского инвестора компания «Shell» получает поистине фантастически выгодные условия для своего бизнеса в Украине. Прежде всего, и она, и «Надра Юзовска» пятьдесят лет не будут платить никаких налогов, кроме НДС, налога на прибыль и платы за пользование недрами (статья 28.1), если не считать налогов и сборов, начисляемых на зарплату сотрудникам. От любых прочих платежей обе компании освобождаются: «28.2.2. ...каждая из компаний-инвесторов в пределах деятельности, связанной с исполнением этого

Соглашения, не будет подлежать налогообложению платой за землю, рентной платой за добытый газ, пошлиной, экологическим налогом, сбором за специальное использование воды, сбором в виде целевой надбавки к действующему тарифу на природный газ для потребителей всех форм собственности, сборами на обязательное государственное пенсионное страхование, включая, среди прочих, сборы, которые производятся при купле или продаже иностранной валюты, с услуг мобильной связи, при приобретении недвижимого имущества и передачи прав собственности на автомобили».

Мало того, выплачиваемые налоги облагаются не на общем основании, а по льготным тарифам. Например, налог на прибыль будет начисляться в размере не 19, а 16% (статья 28.5.17). Причём, даже если когда-нибудь впоследствии ставка налога поднимется для всей Украины, для наших инвесторов она останется на прежнем уровне. Или понизится вместе с общим снижением (статья 28.4). Согласно статье 28.6.1, НДС для обоих инвесторов не сможет превысить 17 % вместо нынешних 20%, даже если когда-нибудь законодательная база изменится и все украинские предприятия начнут платить больше. Зато в случае просрочки возмещения НДС государство Украина будет платить инвесторам сланцевой газодобычи пени из расчёта 120 % от учётной ставки Нацбанка (статья 28.6.13). Да и вообще: «23.2.2. Любые изменения или дополнения в законодательство Украины и нормативные акты, которые вносятся после даты вступления в действие Соглашения [Дати Набуття Чинності], которые влияют на положение компании-инвестора или положение оператора, в том числе на их ожидаемую экономическую выгоду по этому Соглашению, не применяются к такой компании-инвестору или оператору». С оговоркой, что эти изменения не улучшают условий ведения бизнеса компаниями «Надра Юзовская» и «Shell».

На обоих инвесторов и оператора, коим также выступает «Shell», не распространяются никакие регулирования и ограничения, касающиеся валютных и внешнеторговых операций: «22.2. Государство гарантирует, что, начиная от даты начала и на протяжении всего периода действия этого Соглашения, на компании-инвесторов не распространяются никакие запреты или ограничения, предусмотренные законодательством Украины и нормативными актами». В том числе – предусмотренные законодательством для контроля за авансовыми платежами иностранным поставщикам. Оплата услуг на крупные суммы также обойдётся без обязательной государственной экспертизы.

А самой «сладкой» льготой для добытчиков сланцевого газа и инвесторов является полное отсутствие таможенных пошлин на ввозимые и вывозимые товары на основании статей 17.5 (j), (p), (q). А статья 28.6.17 и вовсе распространяет этот режим на любую фирму, хоть как-то «привязанную» к фигурирующим в Соглашении компаниям, когда речь идёт о случаях «ввоза компанией-инвестором, оператором, юридическим лицом-подрядчиком или постоянным представителем подрядчика-нерезидента на таможенную территорию Украины товаров, включая оснащение, оборудование, запасы, транспортные

средства, запасные части и какие-либо иные товары, в том числе для целей сборки, настройки, тестирования, предназначенных для использования в рамках нефтегазовой деятельности».

Нужно ли рассказывать, что теперь кому-то, имеющему право торговать ввезенным, не придётся оформлять при перевозке через границу шикарные кабриолеты в качестве гуманитарной помощи?

Перечень «интересных» положений «секретного» Соглашения о добыче сланцевого газа в Украине перечисленным не исчерпывается. Поэтому продолжение его разбора непременно последует и, смеем заверить, оно будет не менее любопытным. Однако даже того, что уже сказано, достаточно, чтобы понять: причин «секретить» Соглашение у британских и украинских переговорщиков было предостаточно
(Блог странника (<http://i-v-n.livejournal.com/2061274.html>). – 2013. – 15.04).